

Allochtone jongeren in de jeugdhulpverlening.

Afstudeerproject: in opdracht van de Haagse Hogeschool

Student: Kirsten Toet

Nummer: 99007539

Klas: SPH dt 4a

Datum: April 2004

Inhoudsopgave

<i>Aanleiding</i>	3
<i>Voorwoord</i>	3
<i>Inleiding</i>	5
<i>Begrippen</i>	7
Hoofdstuk 1; Sociale, culturele en economische achtergronden van allochtone jongeren (in de jeugd hulpverlening).	9
1.1 Sociaal-culturele achtergronden van allochtone(n) jongeren in jeugdhulpverlening	10
1.2 Integratie en acculturalisatie (sociaal-culturele factoren).	11
1.3 Sociale structuur en gezinscultuur van de verschillende etnische groepen.....	14
1.4 Marginaliseringrisico's per ontwikkelingsfase.....	17
1.5 Sociaal-economische achtergronden.	20
Hoofdstuk 2; Hoe ligt de verhouding allochtone jongeren in de vrijwillige jeugdhulpverlening ten opzichte van deze jongeren in de gedwongen en/of justitiële jeugdhulpverlening van Bureau Jeugdzorg. En wat is de weg naar Bureau Jeugdzorg?	22
2.1 Cijfers.	22
2.2 De rol van Bureau Jeugdzorg,	22
4.1 Conclusies	29
4.2 Aanbevelingen binnen Jeugdzorg	30
4.3 Aanbevelingen in het lokale veld.....	32
Hoofdstuk 5: Evaluatie Productverslag	36
<i>Slotwoord</i>	38
<i>Literatuurlijst</i>	39

Aanleiding

Hier voor u ligt het eindproduct, dat gemaakt is naar aanleiding van mijn opdracht voor het vak multi etnische studies. Multi etnische studies is een vak dat onderwezen wordt in het tweede jaar van de opleiding SPH. Het vak gaat over hoe hulpverleners omgaan met, en inzicht proberen te krijgen in de problematieken van hun allochtonen cliënten. De docent (de heer Badal) hoopt dat door dit vak de studenten meer inzicht hebben gekregen in de problematiek van allochtonen cliënten in de hulpverlening. Door het maken van de opdracht voor multi etnische studies is mijn interesse gewekt voor dit onderwerp. Ik wilde er meer van weten.

Ik heb daarom het onderwerp dat ik gekozen had voor multi etnische studies ook als eindproduct gekozen. Er zijn grote overlappen in de opdracht voor het vak multi etnische studies en het eindproduct, omdat de oorzaken en conclusies in het ene product (logischerwijs) niet mogen afwijken van de oorzaken en de conclusies in het eindproduct.

In het eindproduct dat voor u ligt ben ik dieper op de stof in gegaan dan ik heb gedaan bij de opdracht voor multi etnische studies. Daarnaast heb ik gebruik gemaakt van respondenten om vanuit diverse standpunten naar de stelling die ik neerleg en ondersteun te kijken. Vervolgens ben ik op zoek gegaan naar cijfers die de stelling kunnen onderbouwen. Dit alles zorgt er voor dat het verslag is uitgegroeid tot een eindproduct.

Voorwoord

Het onderwerp dat ik beschrijf in dit verslag heb ik gelezen in een tijdschrift. Mijn oog viel op een artikel uit het SPH blad, van december van 2002. Dit nummer had als thema: allochtonen binnen de hulpverlening. In dit blad stond een artikel waar het volgende werd vermeld: uit onderzoek is gebleken dat allochtonen jongeren ondervertegenwoordigd waren in de vrijwillige, ambulante hulpverlening en oververtegenwoordigd in de zwaardere hulpverleningsvormen. Uit het artikel komt naar voren dat deze jongeren niet of nauwelijks naar bureau Jeugdzorg komen, wanneer er sprake is van een lichte problematiek. Pas wanneer de problemen escaleren, wordt er ingegrepen. Dit kan dan door de ouders of de jongere zelf gebeuren. Vaak wordt er ingegrepen door verwijzers zoals, school of de politie. Zij zorgen er dan op hun beurt voor dat de jeugdige bij Jeugdzorg terechtkomt of dat de Raad van de Kinderbescherming wordt ingeschakeld.

Ik wil er achter komen hoe het komt dat allochtonen jongeren en hun ouders de weg naar de hulpverlening niet weten te vinden (of niet willen) vinden, wanneer de problemen nog te hanteren zijn. Op deze manier kan de hulpverlening pas ingrijpen wanneer de conflicten escaleren of al geëscaleerd zijn. Dit heeft tot gevolg dat de jongere terechtkomt in de zwaardere hulpverleningsvormen. Vervolgens zou ik willen weten wat er dan verbeterd kan worden, zodat de jongere en zijn/haar ouders eerder bij de hulpverlening terechtkomen en geholpen kunnen worden. Met als gevolg dat de jongere en zijn/haar ouders het traject van de gedwongen hulpverlening niet hoeven te bewandelen.

Dit onderwerp heeft zijdelings te maken met mijn werk als pedagogisch medewerker in een crisisopvang (van april 2000 tot maart 2004 voor de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar; en vanaf maart 2004 voor de leeftijdscategorie 2 t/m 8 jaar). Bureau Jeugdzorg, de reclassering of de politie plaatst jongeren van autochtonen en allochtonen afkomst op beide projecten van de stichting Jeugdformaat, regio Haaglanden. Het betreft jongeren die in de vrijwillige hulpverlening binnen komen, maar daarnaast zijn er jongeren die in de gedwongen of justitiële hulpverlening binnen komen. Het werken met jongeren die in de gedwongen of justitiële hulpverlening (meestal staan zij onder toezicht) is anders dan het werken met jongeren die op vrijwillige basis op de crisisopvang verblijven. Jongeren die op vrijwillige basis verblijven op de crisisopvang hebben

vaker als doel terug werken naar huis. Het doel van de jongeren die onder toezicht staan, is vaker een vervolgplek buiten het eigen gezin of gedwongen hulpverlening binnen het gezin. De begrippen die in bovenstaand stuk geschreven staan, worden toegelicht in de inleiding.

Inleiding

In het kader van het afstuderen aan de Haagse Hogeschool (voor de opleiding SPH) is deze opdracht gemaakt.

In dit verslag wordt in de verschillende hoofdstukken beschreven wat de oorzaken zijn die ten grondslag liggen aan de probleemstelling. Daarnaast wordt beschreven hoe de situatie mogelijk verbeterd zou kunnen worden.

De probleemstelling van dit product:

Hoe komt het dat allochtonen jongeren ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillige hulpverleningskader en oververtegenwoordigd zijn in het gedwongen of justitiële hulpverleningskader?

Doelstelling

De doelstelling van dit product is het vinden van oorzaken en verklaringen waarom ‘*allochtonen jongeren ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillige hulpverleningskader en oververtegenwoordigd zijn in het gedwongen of justitiële hulpverleningskader*’. Daarnaast is het de bedoeling om tips en aanbevelingen te doen waardoor deze situatie kan veranderen en het werkveld (voornamelijk Bureau Jeugdzorg en de lokale partners van Bureau Jeugdzorg: scholen, politie, jeugdhulpverlening, buurthuizen en allochtonen organisaties) adequater kan reageren op bovenstaand fenomeen. Vandaar dat een onderzoeks- en adviesproduct is gemaakt.

Deelvragen

De oorzaken en verklaringen van bovenstaande probleemstelling worden gevonden door het beantwoorden van een aantal (deel)vragen. Uit de antwoorden kunnen conclusies getrokken worden.

De deelvragen die beantwoord moeten worden, zijn:

- Welke sociaal- cultureel positie hebben allochtone jongeren in Nederland? Wat zijn hierbij de risicofactoren te noemen voor deze groep?
- Welke sociaal- economische (maatschappelijke) positie hebben allochtone jongeren in Nederland? En wat hier de risicofactoren te noemen?
- Hoe is de verhouding van autochtone en allochtone jongeren in de vrijwillige hulpverlening en hoe is dat in de gedwongen of justitiële hulpverlening?
- Welke verklaringen zijn te vinden voor de oververtegenwoordiging van allochtone jongeren in de gedwongen of justitiële hulpverlening en de ondervertegenwoordiging in de vrijwillige hulpverlening.
- Welke aanpak is nodig om verandering te brengen in bovenstaande situatie? Wat zijn verbeterpunten? Welke tips kunnen er gegeven worden.

De antwoorden op deze deelvragen worden gevonden in de gelezen literatuur (zie de literatuurlijst). Tevens worden zij gehaald uit de interviews met de respondenten uit het werkveld, de eigen opgedane ervaringen binnen de twee projecten van Jeugdformaat, en de lokale organisaties waarmee Jeugdformaat werkt.

Affiniteit en Visie op het beroep

Waarom ik dit onderwerp heb gekozen heb ik reeds uitgelegd in de aanleiding en het voorwoord van dit product, maar de relevantie van dit product is nog niet besproken. Op dit moment is het onderwerp dat besproken wordt in dit product erg relevant. Je kan bijna geen krant of tijdschrift openslaan, of de televisie aanzetten, zonder met dit onderwerp (of onderwerpen die er zijdelings mee te maken hebben) in aanraking te komen. Er is behoefte aan antwoorden op de beschreven problematiek. Ik heb niet de illusie een product te maken waarvan de conclusies niet eerder getrokken zijn, en dat dit product een eye-opener is. Want omdat dit onderwerp “hot” is op het moment hebben velen er een mening over. En hebben velen al onderzoek gepleegd m.b.t. dit onderwerp (bijvoorbeeld door de heer H. Bellaart en zijn collega's van het Forum). Toch wil ik mijn mening vormen over dit onderwerp, mede gevormd door andere beroepsoefenaars in het veld, om tot een eigen goed beargumenteerde mening te komen. Daarnaast zou men uit het werkveld geïnteresseerd kunnen zijn in de mening van een jonge, nieuwe beroepsbeoefenaar.

De opbouw van het verslag ziet er als volgt uit:

In het eerste hoofdstuk worden de sociaal- culturele achtergronden beschreven van de (kwetsbare groep) allochtonen in Nederland. Tevens worden de risicofactoren voor de kwetsbare groep allochtonen hier benoemd. Naast de sociaal- culturele achtergronden worden in dit hoofdstuk ook de sociaal- economische (ofwel de maatschappelijke) achtergronden benoemd. Ook hier worden de risicofactoren genoemd.

In het tweede hoofdstuk zal beschreven worden hoe de verhouding ligt tussen allochtonen en autochtonen jongeren in de vrijwillige hulpverlening en in de gedwongen of justitiële hulpverlening. Dit zal ondersteund worden aan de hand van cijfers die tot dusver bekend zijn. In dit hoofdstuk wordt vervolgens beschreven hoe je als jongere (of gezin) de weg naar Jeugdzorg (de hulpverlening) kan vinden.

In hoofdstuk drie worden oorzaken/verklaringen genoemd waarom het voor een aantal jongeren (en hun ouders) van allochtone afkomst niet lukt om bij Jeugdzorg in het vrijwillige traject binnen te komen. En pas in een later stadium (wanneer de problemen geëscaleerd zijn) in een gedwongen of justitieel traject terecht komen.

Tenslotte worden er in hoofdstuk vier conclusies getrokken uit de voorafgaande hoofdstukken. Daarna volgen een aantal tips/aanbevelingen om de eerder genoemde problematiek te veranderen.

Als bijlagen bij dit verslag treft men de uitgewerkte interviews aan van:

- Mevrouw van Tiggelen, coördinator van de jeugdreclassering, onderdeel van Bureau Jeugdzorg te Den Haag.
- De heer Melisi, jeugdrechercheur van de politie Hoefkade te Den Haag.
- De heer Jabir, medewerker van Buurthuis Transvaal te Den Haag.
- Mevrouw de Schutter, schoolpsycholoog aan het Overbosch College (een middelbare school) te Den Haag.
- Mevrouw Josias, gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg Leidschendam en medewerker in de werkgroep interculturalisatie bij Bureau Jeugdzorg.

Tenslotte wordt in hoofdstuk vijf wordt het product geëvalueerd. De criteria die hiervoor gebruikt zijn staan in de reader “Afstudeerproject” van de Haagse Hogeschool.

Begrippen

Voordat ik met het verslag wil beginnen, denk ik dat het noodzakelijk is een aantal begrippen te verduidelijken, omdat ik vind dat het verduidelijken van de begrippen in het verslag storend is en het de leesbaarheid niet ten goede komt. Daarnaast is het prettig dat er vooraf voor de lezer die weinig met dit onderwerp te maken heeft een kader is geschetst.

Begrippen

Allochtonen: Een allochtoon is officieel iemand die in het buitenland is geboren of van wie een van de ouders in het buitenland geboren is.

Vrijwillig hulpverleningskader: de jongere en/of zijn/haar ouders ervaren problemen binnen het gezin, en wensen daar bij geholpen te worden. Jongere en/of ouders gaan naar Bureau Jeugdzorg. Dit kan plaatsvinden onder begeleiding van bijvoorbeeld het school maatschappelijk werk of andere verwijzers. Personen kunnen ook op eigen initiatief naar Bureau Jeugdzorg. Voorwaarde is dat ouders en jongere vrijwillig hulp zoeken en zich, binnen de regels opgesteld door Bureau Jeugdzorg, coöperatief opstellen.

Gedwongen en/of justitiële hulpverlening: de problematiek van de jongere en/of zijn/haar ouders is dusdanig groot dat vrijwillig hulpverlening niet meer toereikend is. Iemand anders dan de ouders en/of de jongere heeft aan de bel getrokken (bijvoorbeeld iemand uit de omgeving die het AMK belt, in geval van vermeende verwaarlozing/mishandeling van de jongere, of de politie bij het overtreden van de wet, ook de schoolmaatschappelijk werker kan de Raad van de Kinderbescherming inschakelen). Wanneer een jongere dan binnenkomt bij Bureau Jeugdzorg wordt in een screeningsgesprek gekeken of een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming aangevraagd moet worden. Is dit het geval dan onderzoekt de Raad of het kind onder Toezicht gesteld moet worden. Dat betekent dat iemand anders dan de ouders (tijdelijk) verantwoordelijk voor de jongere is. Deze persoon is aangesteld als voogd van de jongere (door de Kinderrechter) en belooft een gedwongen hulpverleningspad (uitgezet door de Kinderrechter in samenspraak met de Raad van de Kinderbescherming). Blijkt uit het onderzoek dat er geen onder Toezicht toegepast moet worden dan kan er nog gewerkt worden in de vrijwillige hulpverlening.

De gedwongen of justitiële hulpverlening betekent veelal dat de jongere niet meer thuis kan wonen, maar verblijft in de instellingen van de jeugdhulpverlening, bijvoorbeeld een leefgroep, een internaat (open, half open of besloten of gesloten). Dit is niet altijd het geval bijvoorbeeld: spijbelaars kunnen in de gedwongen hulpverlening zitten omdat het strafbaar is om te spijbelen. Toch wonen zij gewoon thuis.

V-OTS: Staat voor Voorlopige Onder Toezichtstelling. Deze wordt uitgesproken wanneer er gevaar dreigt voor de jongere of zijn of haar ouders. Na drie maanden wordt gekeken door de Kinderrechter of de V-OTS verlengd dient te worden. Dit wordt alleen verlengd wanneer het probleem nog steeds niet verholpen is. Het kind of de jongere wordt na de uitspraak van de Kinderrechter meteen uit huis geplaatst. De jongere of het kind staat voorlopig onder Toezicht van een voorlopig voogd van de voogdij instelling van Bureau Jeugdzorg.

OTS: Onder Toezichtstelling van de jongere. Wanneer er besloten is dat de situatie onveranderd is gebleken, na de V-OTS, dan wordt een OTS uitgesproken. De jongere wordt dan onder toezicht geteld van een voogdij instelling en krijgt een voogd aangewezen, die nu verantwoordelijk is voor de jeugdige. Hij/zij maakt beslissingen, wel in overleg met de ouders maar de voogd heeft de eindverantwoordelijkheid. Na een jaar wordt gekeken of de OTS nog nodig is. De duur van de voogdij kan verschillend zijn. Ook hier geldt vaak dat de jongere buiten het gezin verblijft.

Civiel (gedwongen/justitiële hulpverlening): hier spreekt men van de Jeugdbescherming. Jongeren van 0 t/m 18 komen binnen via de rechtbank. De Raad van de Kinderbescherming doet een onderzoek en vraagt, indien noodzakelijk, een (V)-OTS aan bij de Kinderrechter. Wanneer de rechtbank heeft besloten om een (V)-OTS uit te spreken dan dient Bureau Jeugdzorg een (voorlopig) voogd aan te stellen.

Strafrechterlijk (gedwongen/justitiële hulpverlening): de Jeugdreclassering. Er moeten strafbare feiten zijn gepleegd door de jongeren. Dat je door de reclassering wordt begeleid, betekent niet meteen dat je in de justitiële hulpverlening terechtkomt. Er zijn twee opties:

- De Raad van de Kinderbescherming maakt zich zorgen en wil dat er begeleiding voor desbetreffende jongere komt. Dit is preventief bedoeld. Men noemt dit de maatregel Toezicht en Begeleiding.
- Wanneer bovenstaande maatregel niet toereikend lijkt te zijn, dan wordt door de Kinderrechter een maatregel Hulp en Ondersteuning opgelegd

De duur van de beide maatregelen kan minimaal 2 jaar duren. En wordt uitgevoerd door de Jeugdreclassering, een onderdeel van Bureau Jeugdzorg.

Hoofdstuk 1; Sociale, culturele en economische achtergronden van allochtone jongeren (in de jeugd hulpverlening).

Inleiding.

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke sociale, culturele en economische (maatschappelijke) achtergronden ten grondslag liggen aan de problematiek van kwetsbare allochtone jongeren, die in de jeugdhulpverlening terechtkomen.

Er blijken geen fundamentele verschillen te zijn tussen de problematiek van de allochtonen jongeren en autochtonen jongeren. Bij beide groepen kan er sprake zijn van gedrags-, opvoedings-, en slaapproblemen of schoolverzuim. Er zijn wel verschillen in de wijze waarop de problemen ervaren, beleefd en verwoord worden. Ook de context waarin de problemen spelen kan anders zijn. Hierbij spelen culturele elementen een belangrijke rol (*Inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, een inventariserend onderzoek naar de kwaliteit van Bureaus Jeugdzorg met betrekking tot allochtone cliënten*, door H. Bellaar, F. Azrar 2002).

Voor dat ik ga beschrijven wat culturele, maatschappelijke en sociale achtergronden inhouden, wil ik aangeven dat de meeste jongeren in Nederland het goed doet. Zij bereiken de volwassenheid en de zelfstandigheid, zonder al te veel problemen. Voor een kleine groep geldt echter dat zij voor problemen komen te staan die zij zonder hulp niet te boven (kunnen) komen.

Ik zal eerst uitleggen wat bedoeld wordt met de sociale -en culturele achtergronden. Vervolgens wordt beschreven wat economische achtergronden inhouden. Ieder individu is sociaal ingesteld. Dat is een kenmerk van het menselijk ras. Mensen staan in contact met anderen en leven in diverse groepen. Je leeft in je gezin, maar zit ook op school of je werkt en gaat naar je sportclub. Je hebt diverse sociale verbanden.

Als definitie van culturele achtergronden wil ik eerst benoemen wat cultuur inhoudt. Binnen dit stuk, wil ik graag uitgaan van de definitie voor cultuur die de heer Bellaart gebruikt (*SPH, december 2002: "De noodzaak van interculturalisatie", door Hans Bellaart*).

Cultuur is een collectief, samenhangend systeem van betekenissen en levensuitingen. Het geeft betekenis aan bepaalde zaken, bepaalde normen en waarden die een bepaalde functie in een bepaalde omgeving vervullen.

Binnen een arme, agrarische gemeenschap is men van elkaar afhankelijk. Daar gelden dus andere gebruiken en andere omgangsvormen dan in een welvarende stad, waar meer voorzieningen zijn en waar veel minder onderlinge afhankelijkheid is (*Met nieuwe ogen, werkboek voor de ontwikkeling van een transculturele attitude*, door M. van Endt-Meijeling 1999).

"Cultuur is dus afhankelijk van de omgeving en verandert constant. Het betekent ook dat de cultuur van migranten en vluchtelingen, in interactie met de Nederlandse cultuur, aan het veranderen is. Er zijn geen wetmatigheden binnen een cultuur en er zijn grote individuele verschillen. Je kunt daarom moeilijk generaliserende uitspraken doen over een bepaalde etnische groep. Dit zou kunnen leiden tot stereotyperingen. Het vergroten van kennis over culturele achtergronden is alleen daarom van nut om oog te hebben voor de mogelijke verschillen". (*Met nieuwe ogen*, door M. van Endt-Meijeling, 1999). Voor het gemak maken we in dit verslag toch gebruik van beschreven culturele verschillen van diverse groepen. We moeten echter wel in het oog houden dat ieder individu dus uniek is, maar de bespreking daarvan zou een te uitgebreid en onoverzichtelijk verslag als gevolg hebben.

Met *maatschappelijk factoren* wordt bedoeld: de factoren die er toe bijdragen dat een persoon zich goed of juist minder goed kan handhaven in de maatschappij. Het gaat hier met name om kansen op de arbeidsmarkt. Deze positie wordt o.a. bepaald door de in het verleden behaalde schoolprestaties, maar ook door discriminatie door de dominante cultuur op de arbeidsmarkt. Allochtonen jongeren blijken om een aantal redenen maatschappelijk extra kwetsbaar te zijn ten opzichte van autochtonen jongeren.

In paragraaf 1.1 worden de sociaal-culturele factoren genoemd en in paragraaf 1.5 worden de sociaal-economische factoren genoemd die mede verantwoordelijk zijn voor de marginalisatie van allochtone jongeren.

1.1 Sociaal-culturele achtergronden van allochtone(n) jongeren in jeugdhulpverlening.

(Bron: Ministerie van BiZa, criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997).

Zoals men uit de probleemstelling kan afleiden hebben allochtone jongeren procentueel gezien een hoger aandeel in de gedwongen of in de justitiële jeugdhulpverlening. Dit kan voor een belangrijk deel worden verklaard door de slechte maatschappelijke positie waarin deze groepen verkeren, hun van de autochtone bevolking afwijkende leeftijdsopbouw en hun concentratie in de veelal oudere wijken van de grote steden.

Ik ben het met de heer Melisi (jeugdrechercheur van de politie Hoefkade) eens wanneer hij in het interview aangeeft dat immigranten en asielzoekers een cultuurschok ervaren wanneer zij naar Nederland komen. Deze schok is niet van kortdurende aard. Men moet wennen aan de nieuwe cultuur, die vaak erg verschilt met de cultuur in het herkomstland. Dit kost tijd. Maar na verloop van tijd zie je dat de leeftijdsopbouw een patroon aanneemt dat meer op de Nederlandse leeftijdsopbouw lijkt. De sociaal-economische positie verbetert, waardoor ook een gevarieerder woonpatroon mogelijk wordt. Men past zich aan de nieuwe situatie aan. Op grond daarvan mag verwacht worden dat de voortzetting van het beleid gericht op versterking van hun maatschappelijke positie met name op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt op de langere termijn tot een daling van hun bovenproportionele criminaliteit zal leiden en dus ook op de oververtegenwoordiging van allochtone jongeren in de gedwongen of justitiële hulpverlening. De heer Melisi gaf bijvoorbeeld aan dat we nu niemand meer horen praten over de Grieken en de Aziaten die hier heen kwamen in de jaren 50. Net als hij, denk ik dat het een langdurig proces is van integreren. En beide zijn we het erover eens dat we wel dienen in te grijpen om dit proces te laten versnellen. Bijvoorbeeld wanneer we spreken over een kleine groep Marokkaanse jongeren in de Schilderswijk, die mobiele telefoons stelen van niets vermoedende mensen. Deze jongeren moeten nu aangepakt worden omdat men nu last van ze heeft. Er zijn verschillende manieren om in te grijpen. Deze manieren worden gedurende het verslag beschreven en met name in de aanbevelingen worden hier opmerkingen over gemaakt.

“Er moet vooraf duidelijk gesteld worden dat de criminaliteit van de etnische minderheidsgroepen niet kan worden gezien als een kenmerk van de cultuur van die groepen. De criminaliteitsproblematiek doet zich in het algemeen niet voor in het land van herkomst, maar in het land van immigratie. Zij moet daarom worden gezien als een neveneffect van de integratie- en acculturalisatieproblematiek” (Ministerie van BiZa, criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997).

De verschillen van de westerse en de niet-westerse cultuur staan hierboven beknopt samengevat:

F-cultuur (= fijnmazige structuur van Normen en waarden)	G-cultuur (=grofmazig)
Opvoeding	Opvoeding
* angst voor schaamte	* angst voor schuld
* lijfstraffen	* discussie/uitleg
* tonen van respect	* nadruk op gelijkheid
* kennen van plaats in de groep	* ontplooiing individu
	* mondigheid
	* zelfstandigheid/eigen initiatief
*duidelijk scheiding mannen/vrouwenzaken	* geen scheiding van de sekse
<i>Met nieuwe ogen, M. van Endt-Meijelink, 1999.</i>	

1.2 Integratie en acculturalisatie (sociaal-culturele factoren).

Tussen de diverse etnische minderheidsgroepen bestaan verschillen in de mate en het tempo waarin zij integreren in de westerse samenleving. Sommige groepen slagen er ogenschijnlijk zeer snel in om in de nieuwe samenleving te integreren, ook met behoud van hun eigen identiteit, terwijl andere groepen daar nauwelijks of niet in schijnen te slagen en daardoor mede een hoger aandeel hebben in de criminaliteit.

Ik wil het in dit verslag hebben over het feit dat allochtone jongeren oververtegenwoordigd zijn in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening. Dat hangt nauw samen met de beschreven achtergronden en verschillende levensfasen van opgroeien van allochtone jeugdigen; in het stuk van het ministerie van BiZa.

Bij het Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997), vindt men dat de verschillen in integratietempo mede beïnvloed kunnen zijn door de verschillen in discriminatie die groepen ondervinden (zo ondervinden, blijkt uit onderzoek, immigranten uit Afrika en uit het Caribische gebied meer discriminatie dan Aziatische immigranten). Ook wanneer men naar het deurbelied kijkt van discotheken in Nederland, merk je dat, bepaalde groepen jongeren worden geweigerd bij een discotheek. Maar (Ministerie van BiZa, criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997) ook los van het integratietempo en de discriminatieverschillen kunnen zich min of meer vergelijkbare sociaal-economische positie opvallende verschillen voordoen. Zo verklaren in de Nederlandse samenleving de meer algemene factoren van leeftijd, sociaal-economische positie en woonomgeving met name bij de Marokkanen en Antillianen onvoldoende hun hogere aandeel in de criminaliteit. Ook gecorrigeerd voor die factoren vertonen zij significant meer crimineel gedrag dan andere groepen en komen daardoor eerder in de gedwongen en justitiële hulpverlening terecht.

De verklaring van die verschillen tussen op het oog in vergelijkbare positie verkerende groepen dient veeleer gezocht te worden in de immigratiegeschiedenis van deze groepen, maar dan vooral in sociaal-cultureel opzicht. Onderzoek (Tonry, A comparative perspective on minority groups, crime and criminal justice in the Netherlands, 1997) laat zien dat het verschil tussen de eigen cultuur en die van het nieuwe vaderland een belangrijke rol speelt. In het interview met de heer Jabir (buurthuismedewerker) en mevrouw de Schutter (schoolpsycholoog), geven beide aan dat het culturele aspect een belangrijke rol speelt. De jongeren hebben het gevoel in twee werelden

te moeten leven. Vaak hebben zij het gevoel door beide werelden (thuis en daarbuiten) niet goed begrepen te worden. Thuis zijn ze niet traditioneel genoeg en op school gedragen zij zich niet zoals men daar van hen verwacht. Dit zorgt voor verwarring bij de jongeren, terwijl zij in deze levensfase juist duidelijkheid en structuur nodig hebben om tot evenwichtige, zelfgedisciplineerde individuen op te groeien.

Casus Farid

F. is een Marokkaanse jongen van 17 jaar. Halverwege 2003 kwam F. in de crisisopvang wonen. Hij gaf aan dat hij thuis niet begrepen werd. Hij werd hij thuis fysiek gestraft als hij liet merken dat hij bepaalde zaken anders wilde, dan tot dusver werd gedaan. Dit straffen ging vrij ver, hij heeft vaak opgesloten gezeten in de schuur. Wanneer hij zich weer gedroeg zoals zijn vader wenste mocht hij in huis slapen.

F. wilde graag zijn best doen op school en probeerde serieus zijn huiswerk te maken. School vond hem echter dominant en vrouwonvriendelijk. Een jongen die slecht tegen gezag kon en zich agressief kon gedragen. Ook in de crisisopvang voelde F. zich onbegrepen. Hij gaf aan erg zijn best te doen, maar nergens kon hij het goed doen. Hij bleef maar horen dat hij dominante over kon komen. F. heeft steeds aangegeven dat hij deze meningen niet herkende er erg zijn best deed. Op de c.o. en school vonden ze dat F. tamelijk agressief uit de hoek kon komen en thuis vonden ze dat hij zich slecht gedroeg, met als gevolg fysiek geweld om hem tot de orde te roepen. Toch koos F. er voor naar zijn ouders terug te keren omdat hij zich door hen meer begrepen voelde dan door de mensen in de c.o. (dus de hulpverleners). Dit geeft aan hoe diep geworteld de cultuur van de vaak ouders is. Jongeren kiezen in veel gevallen voor de 'vertrouwde' omgeving.

De culturele afstand, vindt de schrijver van het stuk van het Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997) tussen het land van herkomst en de Nederlandse maatschappij speelt een zodanige rol dat hoe groter de culturele afstand, hoe moeilijker niet alleen de integratie zal verlopen, maar ook hoe groter de kans dat zich bij de tweede en de volgende generaties een versterkte problematiek zal voordoen. Geografische afstand speelt daarbij soms minder een rol dan verwacht.

Naast de culturele afstand wordt aangegeven in het stuk van het Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997), spelen ook verschillen in woon- en leefomgeving tussen land van herkomst en het nieuwe vaderland een rol. Vooral uit de vier grootste minderheidsgroepen (Marokkanen, Turken, Surinamers en Antillianen) komt een belangrijk deel uit nog sterk rurale en vaak kleine gemeenschappen. Deze worden veelal gekenmerkt door traditionele opvattingen over gezag tussen onder meer ouders en kinderen, over de verhouding tussen mannen en vrouwen, een sterk sociale controle en hechte familiebanden.

Van daaruit zijn zij gekomen naar een samenleving, de Nederlandse, die met name vanaf het begin van de jaren zestig in snel tempo is veranderd in een sterk verstedelijkte, geïndustrialiseerde en op prestatie gerichte samenleving waarin sociale controle en sociale cohesie veel minder belangrijk zijn. Een samenleving die zich laat kenmerken door een scherpe daling van het geboortecijfer en verlaging van het sterftcijfer, massieve integratie, individualisering, emancipatie van vrouwen, herwaardering van seksualiteit, veranderde leefvormen, ontzuiling en verval van gezagsstructuren, ontvoogding op mentaal en ethisch vlak en het wegvallen van de sociale controle.

Deze veranderingen die zowel als vervreemdend en als bevrijdend worden ervaren, zijn ingrijpend. De Nederlandse samenleving is een zogenaamde *permissive society* geworden, een samenleving die veel toelaat en die zich flexibel opstelt ten aanzien van de vrijheden van haar burgers met als (enige) begrenzing dat andermans vrijheid en verantwoordelijkheid niet worden

geschaad. Het opgroeien in een dergelijke samenleving is al niet eenvoudig en wordt nog bemoeilijkt als door immigratie sprake is van (grote) afstand in sociaal-culturele zin. Geplaatst in deze samenleving, soms van de ene op de andere dag, is het voor personen uit de etnische minderheidsgroepen lastig om zich daarin een weg te banen en een goede maatschappelijke positie te verwerven.

Bij de overgang van de cultuur van het moederland naar een west Europese samenleving gaat het, zoals eerder gesteld, niet om een eenmalige cultuurschok. De gerichtheid van met name een groot deel van de eerste generatie op het moederland zorgt ervoor, dat ze blijven leven met twee culturen, terwijl de jongeren zich daarentegen vooral richten op de Nederlandse samenleving. Omdat met name bij Turken en Marokkanen een deel van de eerste generatie slecht geïntegreerd is in de Nederlandse samenleving is deze vaak ook geen wervend voorbeeld voor de tweede generatie -en ook overigens niet goed in staat, en soms ook niet ten volle bereid,- de tweede generatie te doen integreren.

In het dagblad Trouw (vrijdag 2 april 2004) stond een groot artikel over de Turken die hier nu 40 jaar geleden voor het eerst kwamen als gastarbeider. Heel veel van hen, wordt ook in het artikel duidelijk, hadden een bepaald beeld van de migratie naar Nederland. Dat was er alleen op gericht om snel geld te verdienen en vervolgens na een aantal jaar terug te keren naar Turkije. Daar vloemde uit voort dat vaak de vader alleen kwam. Hij zou tenslotte het geld verdienen. Het gemis van een vaderfiguur bij immigranten wordt later besproken bij de rolverdelingen in veel allochtonen gezinnen. Later was er sprake van gezinsherenigingen, maar nog steeds was het doel om na verloop van tijd terug te keren naar het land van herkomst. Deze Turken hebben zich niet goed geïntegreerd, omdat ze dachten dat ze niet lang in Nederland zouden verblijven.

In het stuk van het Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997) wordt gesteld dat; hoewel ook bij de etnische minderheidsgroepen ouders veel belang hechten aan goed onderwijs voor hun kinderen, de onbekendheid met de Nederlandse onderwijssituatie en wat daarin van de ouders verwacht wordt, maar ook het onvoldoende openstaan van scholen voor andere culturen, in de praktijk vaak leidt tot een geringere ondersteuning voor school en schoolprestaties van hun kinderen, het minder kunnen anticiperen op spijbelgedrag en het weinig toezien op en begeleiden bij het huiswerk, terwijl een extra inspanning van de ouders juist bij deze groepen gewenst zou zijn.

Vaak wordt gesteld dat allochtone meisjes het beter doen dan de jongens, maar veel van deze meisjes komen tijdens hun puberteit onder grote druk te staan. Ze doen het juist beter omdat ze zich richten/storten op school om problemen te vergeten (anderen richten zich op eetstoornissen of automutilatie). Ouders en dochters kunnen nogal eens andere verwachtingen hebben m.b.t. de toekomst van het meisje. Er zijn bijvoorbeeld ouders die willen dat hun dochter snel trouwt. Een goede opleiding volgen en op kamers wonen wordt door deze ouders niet als belangrijk gezien. Terwijl de dochter dit wel graag wil. Zij willen meer vrijheid, willen ook eens uitgaan en zelf hun partner kiezen. Uit deze conflicten kunnen grote dilemma's ontstaan bij de meisjes. Zij ervaren dan radeloosheid. Uit het scholierenonderzoek (Beker en Merens 1994) en het Haags Suïcidaal Gedragsregister (1998) blijkt dat het aantal zelfmoordpogingen onder Marokkaanse, Turkse en Hindoestaanse meisjes twee tot drie maal zo hoog ligt als bij autochtone meisjes (SPH, december 2002, "De noodzaak van interculturalisatie"; door H. Bellaart).

"Religieuze organisatie zoals moskeeën spelen slechts een beperkte rol in het letterlijke en figuurlijk structuur geven aan het leven van de etnische jongeren. Enerzijds doordat zij kampen met onvoldoende financiën, gebrek aan bestuurskracht en aan professionele bedrijfsvoering en doordat veel imams zelf de Nederlandse samenleving onvoldoende kennen. Anderzijds oefenen deze religieuze instellingen weinig aantrekkingskracht uit op jongeren, omdat zij juist een

uitingsvorm zijn van de oriëntatie op het moederland en dus als instellingen van en voor de eerste generatie worden ervaren. Er zijn overigens in toenemende mate moskeeën die zich juist doelbewust richten op jongeren, maar dan nog veelal meer vanuit de behoefte de eigen identiteit vorm te geven, een terechte en te respecteren behoefte, dan uit integratiemotieven.

De integratieproblematiek zoals beschreven, kan er toe leiden dat delen van de immigrantengroepen marginaliseren, in de betekenis van een afnemend vermogen ontwikkelen om te kunnen participeren in de samenleving met daardoor een verhoogde kans op het zich afkeren van samenleving, op antiwesterse gevoelens (Jaarverslag over 1996 BVD, 1997), op segregatie en delinquentie, maar ook met het risico van een terugkerende reproductie van die marginalisering van generatie op generatie; een situatie vergelijkbaar met de zwarte bevolking in de grote steden van de VS. Hoewel de situatie in Nederland daarvan sterk verschilt, het algemene beeld kenmerkt zich veeleer door een gestage positieve ontwikkeling qua opleidingsniveau en arbeidsdeelname onder een deel van de minderheidsgroepen, is de positie van sommige groepen niettemin onmiskenbaar zorgwekkend.

Op basis van de ITS-studie en verder verzameld materiaal is een poging ondernomen de risicofactoren met betrekking tot marginalisering te destilleren vanuit de gedachten dat daarmee ook de aangrijpingspunten voor het beleid zichtbaar zouden worden. Daarbij is gebleken dat in de ontwikkelingsfase van jongeren een nuttig onderscheid te maken valt tussen de primaire fase (0-4 jaar), waarin het gezin centraal staat, de secundaire fase (4-16 jaar), waarin naast het gezin de school centraal staat, en de tertiaire fase, die feitelijk begint met het beëindigen van de schoolloopbaan. Bij de beschrijving van die drie fasen is alleen waar nodig gedifferentieerd naar etnische groep; om toch recht te doen aan de verscheidenheid van de groepen gaat aan deze beschrijving een schets van sociale structuur en gezinscultuur per etnische groep vooraf". Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997).

1.3 Sociale structuur en gezinscultuur van de verschillende etnische groepen.

Zoals ook in het stuk staat van het Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997), wil ik bij de 4 grootste allochtonen groepen in Nederland beschrijven wat de sociale structuur is binnen de gezinnen, ook benoem ik de groep asielzoekers. Deze groep bestaat uit 60.000 mensen en vind ik daarom belangrijk dat deze groep meegenomen wordt in dit stuk. Men dient zich er bewust van te zijn dat het om individuen gaat en dat er grote verschillen zijn binnen de diverse groepen. Maar om het leesbaar te houden, gaan we toch uit van bepaalde vaste kenmerken per groep.

1.3.1 Marokkaanse gezinnen.

"Marokkaanse gezinnen worden doorgaans gekenmerkt door een traditionele scheiding van de seksen en hiërarchische verhoudingen. De moeder regelt de zaken binnenshuis, inclusief het leeuwendeel van de opvoeding, en de vader is kostwinnaar en verzorgt de contacten met de buitenwereld. De vader heeft het gezag, de moeder bemiddelt tussen de vader en de kinderen en er is een duidelijk onderscheid tussen de opvoeding van jongens en meisjes. In Marokkaanse gezinnen heeft de migratie de gezagspositie van de vader vaak aangetast. Doordat Marokkaanse vaders aanvankelijk zonder hun gezin naar West Europa zijn getrokken om daar te werken als gastarbeider, zijn hun kinderen vaak gescheiden van hen opgegroeid. Op het moment dat het gezin zich herenigt met de vader, blijkt deze veelal een betrekkelijk lage maatschappelijke status te bezitten. In de ogen van de kinderen hebben deze vaders maar al te vaak gefaald. Daardoor zijn ze niet goed in staat de vaderrol als opvoeder en identificatiemodel voor hun zonen /dochters te vervullen. Een ander belangrijk kenmerk van de opvoeding is de nadruk die vaak gelegd wordt op

het trouw zijn aan de eigen groep en stam. Jongens wordt geleerd dat een man respect moet verdienen door lef te tonen en zich niets door anderen moet laten zeggen. Hierdoor zijn Marokkaanse jongens wellicht niet zo gevoelig voor ambtelijke autoriteit. In de praktijk hebben jongens een grote mate van vrijheid buiten het gezin. Enerzijds brengen Marokkaanse jongens veel tijd door buiten het ouderlijk huis en anderzijds veronderstellen Marokkaanse ouders dat de verantwoordelijkheid voor de opvoeding in de openbare ruimte en op school ligt bij de politie en het onderwijzend personeel. Het gevolg is dat het gedrag van Marokkaanse jongens zich al vanaf jonge leeftijd onttrekt aan het toezicht en de correctie van volwassenen.

Casus Ikram

I., een Marokkaanse meisje van 16 jaar, verblijft sinds november 2003 op de crisisopvang Time Out te Delft, waar ik tot voor kort werkte. Zij woonde tot november 2003 bij haar ouders en haar 4 zussen en 2 broers. Er zijn veel problemen in het gezin. Met name de meiden hebben veel conflicten met de vader. De vader is werkloos en verblijft veel in het koffiehuis. I. heeft, zo geeft ze aan, weinig respect voor haar vader, die thuis met harde hand de orde probeert te handhaven. "Omdat het op een andere manier niet meer lukt", vertelt I. Zij kijkt niet tegen haar vader op en ook haar broers zien hun vader niet als identificatiemodel. Wel willen de broers dat vaders wil wordt uitgevoerd. Zij nemen de harde hand van vader over, en dat is de druppel die ervoor zorgt dat I. van huis wegloopt.

1.3.2 Turkse gezinnen.

Turkse gezinnen worden evenals Marokkaanse gezinnen in veel gevallen gekenmerkt door een traditionele scheiding van de seksen en hiërarchische verhoudingen. Ook Turkse kinderen van de tweede generatie zijn vaak gescheiden van hun vader opgegroeid.

De afwezigheid heeft hier echter minder negatieve invloed gehad op de ontwikkeling van de kinderen dan bij Marokkanen het geval is. In de eerste plaats doordat de afwezigheid van de vader korter duurde. In de tweede plaats doordat binnen de Turkse gemeenschappen een sterkere groepsbinding en hechtere familiebanden bestaan die als vangnet dienen. Het vaderlijke gezag werd overgenomen door andere mannen.

De sterke sociale controle binnen de Turkse gemeenschappen heeft echter ook een negatieve uitwerking. Zij draagt er in bepaalde gevallen toe bij dat Turkse kinderen en jongeren niet integreren in de Nederlandse cultuur. Op het gedrag van jongens en meisjes wordt nauwlettend toegezien, waarbij jongens wat meer bewegingsvrijheid hebben dan meisjes.

Een ernstige uiting hiervan, vind ik de eerwraak. De afgelopen periode is het weer een aantal keer in het nieuws geweest. Vrouwen die vaak na jarenlange mishandeling vertrokken zijn met of zonder kinderen, zoeken hun heil bij de geheime vrouwenopvang. Maar binnen de Turkse gemeenschap zijn er personen die net zo lang zoeken, totdat zij de vrouw in kwestie vinden en haar dan doden (soms voor de ogen van haar kinderen). Dit noemt men dan eerwraak, de eer van de familie is daarmee gered, want het weglopen van de vrouw bij haar man (ongeacht de omstandigheden) wordt door deze personen gezien als een grove schending van de eer. En dat dient recht gezet te worden. Ik ben blij dat binnen de Turkse gemeenschap mensen bezig zijn met dit probleem en er alles aan doen om deze oude traditie te doorbreken. Het zal echter een lange adem vergen en veel energie kosten voordat dit soort praktijken tot het verleden behoort. Een ander voorbeeld is het 18 jarige meisje, Zarife dat door haar eigen vader werd doodgeschoten september vorig jaar om de eer van de familie te redden. Zarife gedroeg zich niet zoals haar vader wenste.

1.3.3 Creools-Surinaamse en Antilliaanse gezinnen.

De gezinsstructuur van veel Creools-Surinaamse en Antilliaanse jongeren wordt gekenmerkt door het naar verhouding vaak ontbreken van een vaste vaderfiguur. De moeder is de constante factor en de spil van het gezin. Veel vaders komen en gaan. De consequentie hiervan is dat de kinderen vaak vaderloos worden opgevoed. In het land van herkomst werd deze gezinsstructuur gekenmerkt door een uitgebreid netwerk van familieleden. In Nederland is die structuur veelal vervangen door het eenoudergezin. Die ontwikkeling is mede versterkt door de financiële onafhankelijkheid in Nederland van alleenstaande moeders met kinderen. In een eenoudergezin dat op een sociaal minimum niveau leeft doen zich vaak opvoedingsproblemen voor. Vooral als de moeders in deze gezinnen werken kunnen spanningen ontstaan en kan er te weinig tijd en aandacht worden overblijven voor de opvoeding. Dochters nemen vaak een deel van de huishoudelijke taken over; de jongens hebben meer vrijheid en minder verantwoordelijkheden binnenshuis. Wat betreft de Antillianen moet nog worden opgemerkt dat de grootste problemen worden veroorzaakt door jongeren die hier zonder familie naartoe zijn gekomen en die hier leven buiten de structuur van een ouderlijk gezin. Zij zijn vaak afkomstig uit de marge van de eigen samenleving, spreken niet of nauwelijks Nederlands en hebben vaak geen of weinig opleiding genoten.

Casus Naomie

N. is een Antilliaans meisje van 13 jaar en komt in oktober 2003 in de crisisopvang. Haar moeder voedde haar tot een half jaar daarvoor alleen op. Vader was sporadisch in beeld, hij heeft een aantal kinderen bij verschillende vrouwen. N. ziet hij zelden, net als zijn andere kinderen. Nu hij voor een geweldsdelict in relatie met drugs vast zit, spreekt N. haar vader helemaal niet. De moeder van N. is een half jaar geleden opgepakt in Spanje. Ook zij heeft te maken met de handel in drugs. Moeder heeft er toen voor gezorgd dat N. bij de halfzus van N. terecht kon (zij was 27 jaar en had 3 kinderen, in de leeftijd van 2 tot 7 jaar). N. paste veelvuldig op en deed het huishouden terwijl de halfzus bolletjes slikte vanuit Curaçao naar Nederland. Toen N. gevraagd werd hetzelfde te doen, is N. weggelopen. Zij beseft dat het smokkelen van drugs verboden is en dat je daarvoor in de gevangenis kan belanden (net als haar ouders).

1.3.4 Hindoestaans-Surinaamse gezinnen.

De structuur van Hindoestanen vertoont veel gelijkenis met die van Turken. Zij delen de patriarchale cultuur waarin de vader een centrale rol in het gezin inneemt. Ook hier is een familieverband aanwezig dat verder gaat dan het kerngezin. Uit onderzoek komt naar voren, dat ook in veel Hindoestaanse gezinnen de machtspositie van de vader is aangetast. Bijvoorbeeld doordat de moeder wel een baan heeft gevonden en de vader niet. Ook de kinderen staan vaak kritisch tegenover hun vader. Door hun hogere opleidingsniveau en betere kennis van het Nederlands nemen zij bepaalde taken van hun vader over (zoals contacten met de Nederlandse instanties). Niet duidelijk is of de migratie naar Nederland zodanige fricties heeft opgeleverd als die zijn voorgekomen in Marokkaanse en Turkse gezinnen. Toch lijkt het erop, dat hoewel er sprake is van erosie van de machtspositie van de vader, tot nu toe de familieverhoudingen niet ernstig verstoord zijn geraakt.

Recentelijk zijn er echter aanwijzingen dat de situatie binnen een deel van de Hindoestaanse gezinnen minder rooskleurig wordt. Ook hier is te zien dat er voor veel Hindoestaanse jongeren een frictie ontstaat tussen de eigen etnische gemeenschap en de Nederlandse samenleving. Centraal in de Hindoestaanse gemeenschap staat, dat wordt vastgehouden aan de tradities en regels van de eigen gemeenschap. Zolang jongeren hieraan voldoen, worden de contacten met autochtonen en participatie in de Nederlandse samenleving niet als bedreigend ervaren. Toch

geven de recente signalen aan dat in deze relatief gesloten gemeenschap zich ook problemen voor en door jongeren ontwikkelen. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de forse stijging van het aantal eenoudergezinnen onder de Hindoestanen in Nederland”. Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997).

1.3.5 Asielzoekers.

In het stuk van het ministerie van BiZa wordt de groep asielzoekers niet benoemd. En aangezien het een groep betreft van maar liefst 60.000 personen, vind ik het nodig om deze groep te benoemen. Deze groep neemt ook deel aan de samenleving en ik zie dat ook deze groep vaker in aanraking komt met de (jeugd) hulpverlening.

Er zijn natuurlijk veel verschillende asielzoekers met verschillende kenmerken. Maar ik wil deze groep toch als geheel benoemen, omdat het teveel werk is om al de groepen afzonderlijk te noemen. Ik besef dat ik daarmee voorbij ga aan het unieke karakter van ieder individu, maar in grote lijnen geef ik aan hoe de gezinsstructuur bij asielzoekers is.

Ook bij asielzoekers speelt de migratie een belangrijk rol, misschien wel meer dan bij de immigranten. Dit, omdat zij vaker te maken hebben met het daadwerkelijk ontvluchten van hun land. Het is niet echt een vrijwillige keus geweest. Velen hebben traumatische ervaringen opgelopen tijdens de periode in het land van herkomst maar ook tijdens de vlucht naar Nederland (denk aan het misbruik dat gemaakt wordt van hen door mensensmokkelaars en het vervoer naar Nederland onder vaak barre omstandigheden). Mensen hebben huis en haard achter gelaten, soms zijn zij een deel van het gezin/familie kwijt geraakt tijdens de vlucht. Wanneer ze dan hier komen worden ze gehuisvest in asielzoekers centra. Ze komen dan in kleine woningen, met meerdere mensen. Aan hun vluchtverhaal wordt getwijfeld. Er wordt vervolgens besloten of men mag blijven. Hierop wachten kan enkele jaren in beslag nemen. In die tijd mag men geen betaald werk verrichten. Ze zitten vaak te wachten. Voor hen is het Nederlandse bezwaarsysteem onduidelijk en mensen hebben na 3 afwijzingen nog hoop op een status in Nederland. Het wachten op de eventuele status en de mogelijk aanwezige traumatische ervaringen zorgen ervoor dat veel asielzoekers in (psychische) problemen komen.

1.4 Marginaliseringrisico's per ontwikkelingsfase

Zoals in paragraaf 1.3. wordt aangegeven, worden hierna op basis van de ITS-studie en verder verzameld materiaal de risicofactoren met betrekking tot de marginalisering beschreven per ontwikkelingsfase van jongeren, namelijk de primaire fase (0-4 jaar), waarin het gezin centraal staat, de secundaire fase (4-16 jaar), waarin naast het gezin vooral school centraal staat, en de tertiaire fase, die feitelijk begint met het beëindigen van de schoolloopbaan.

1.4.1 Primaire fase

Bij de meeste minderheidsgroepen zijn veel jongeren en zeker hun ouders in het eerste, bepalende deel van hun leven gevormd in andere sociaal-culturele omgeving; veelal zullen ook de opvoedingspatronen binnen de gezinnen uit deze groepen verschillen van de algemene opvattingen over opvoeding in de Nederlandse samenleving. Dit kan ertoe leiden dat deze gezinnen minder toegerust zijn om in de Nederlandse samenleving te functioneren. Daarbij zijn de rolpatronen binnen het gezin medebepalend voor de socialisatie van het kind. Door de al beschreven kenmerken in paragraaf 1.3 wordt het belang van de gezinsstructuren van de diverse groepen in de eerste levensfase duidelijk voor het kind.

Een van oudsher controlerende factor in het socialisatieproces van het kind valt weg door de eerder benoemde kenmerken, zoals het verloren gaan van het gezag van de bijvoorbeeld Marokkaanse vader. Dit kan ertoe leiden dat er minder consequente controle op het jonge kind wordt uitgeoefend. Het ontbreken van een dergelijk consequent controlemechanisme als gevolg van mogelijk verstoorde gezinsverhoudingen, maar ook als mogelijk gevolg van de verschillen

tussen de normen- en waardepatronen van de eigen cultuur en die van de Nederlandse samenleving, levert onduidelijkheden op voor de kinderen.

In de interviews die ik heb gehouden en uit mijn eigen ervaring als pedagogisch medewerker komt naar voren dat door de verschillen in normen- en waarden bijvoorbeeld m.b.t. school, dat er te weinig toezicht is op de kinderen. Allochtone ouders verwachten van een school dat zij de kinderen daar “opvoeden”. Van de politie verwachten zij dat zij die taak op zich nemen wanneer hun kinderen buiten zijn. Aangezien dit niet gedaan wordt zoals de ouders verwachten, komt het voor dat er te laat wordt gesignaleerd dat het niet goed gaat met desbetreffende leerling.

Gevolg van een inconsistent opvoedingspatroon is dat kinderen de eigen grenzen niet voldoende leren kennen en dat ze daardoor veelal over te weinig zelfkennis, zelfcontrole en zelfvertrouwen beschikken. Ook het sociale netwerk dat bestond in het land van herkomst, is hier in de Nederlandse samenleving sterk is gereduceerd. Correctiemogelijkheden via het sociale vangnet zijn hierdoor afgenomen. Ook dit zorgt ervoor dat kinderen minder toezicht van volwassenen ervaren.

Een andere factor die een belangrijke rol speelt bij de eerste socialisatie is de taal. Bij veel Marokkaanse en Turkse gezinnen en, weliswaar in mindere mate, ook bij Caribische gezinnen, wordt vaak een andere taal gesproken dan het Nederlands. Dit leidt onafwendbaar tot een taalachterstand ten opzichte van autochtone leeftijdsgenoten. Daarbij komt dat de concentratie van minderheidsgroepen in bepaalde wijken de omgang met anderen beperkt tot de eigen groep, wat het leren van Nederlands niet bevordert en bovendien de mogelijkheden ontnemt eigen opvattingen te toetsen aan die welke gelden in de Nederlandse samenleving. Verder maken kinderen uit de etnische gezinnen minder gebruik van de peuterspeelzaal en de (reguliere) kinderopvang, en starten later op de basisschool (anders dan autochtone kinderen die vaak niet direct op 4-jarige leeftijd). Dit alles leidt er toe dat nogal wat kinderen uit etnische minderheidsgroepen met een taalachterstand en veelal op latere leeftijd aan de basisschool beginnen en daarmee laat of onvoldoende in aanraking komen met het normen- en waardepatroon in de Nederlandse samenleving.

Casus Franklin

In mijn huidige werk (crisisopvang van kinderen van 2 t/m 8 jaar) werken we met een 3 jarige jongen uit Sierra Leone, F. genaamd. Zijn moeder heeft inmiddels een status.

F. moest het huis uit omdat hij zijn pasgeboren zusje keer op keer wat wilde aandoen.

Wij hebben moeite met F. omdat het erop lijkt dat hij geen Nederlands verstaat. Hem dingen aanleren verloopt daarom ook trager dan bij zijn leeftijdsgenoten die wel Nederlands spreken.

De instelling heeft van moeder toestemming gekregen om F. op de peuterspeelzaal te doen.

Helaas heeft moeder hem de dag dat F. weer thuis kon komen, van de peuterspeelzaal gehaald.

Ik ben bang dat hierdoor de achterstand van F. alleen maar verder zal uitgroeien.

1.4.2 Secundaire fase.

Het begin van de schoolloopbaan betekent voor de meeste kinderen een eerste zelfstandige kennismaking met het normen- en waardepatroon van de Nederlandse samenleving en daarmee ook met andere gezagsstructuren en regels die binnen gezin en op school gelden. Voor kinderen uit etnische minderheidsgroepen kan een discrepantie optreden tussen de opvoeding die zij vanuit het eigen gezin hebben gekregen en de verwachtingen die vanuit school komen.

Veel kinderen uit de etnische minderheidsgroepen starten hun loopbaan met een grote achterstand, dit blijkt uit onvoldoende kennis van het Nederlands en van bepaalde cognitieve vaardigheden die het Nederlandse onderwijssysteem vereisen. Deze achterstand wordt zelden goed gemaakt.

Zoals eerder beschreven hebben veel allochtone jongeren een taalachterstand die alleen maar groter wordt tijdens de schooltijd. De schoolprestaties blijven gemiddeld gezien achter bij autochtonen leerlingen. Dit blijkt uit onderzoek (Centraal Bureau voor de Statistiek/GION, VOCL 1993-1999: Onderzoek van de Cito-toets scores).

In het voort gezet onderwijs blijkt dat allochtonen meer met school stoppen dan autochtonen leerlingen. Onder autochtonen leerlingen valt 6% uit. Bij Surinamers is dit 11,5%, bij Antilliaanse 13%, bij Marokkaanse 20% en bij Turkse 25,5%(cijfers uit: SPH december 2002, de noodzaak van interculturalisatie).

Bij de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs blijken de CITO-eindscores en de adviezen voor vervolgonderwijs, ondanks dat bij gelijke resultaten leerlingen uit etnische minderheidsgroepen iets lagere adviezen krijgen dan autochtone leerlingen, in belangrijke mate bepaald door de sociaal-etnische achtergrond van het kind. Voorkomen moet worden dat door de meerderheidskeus voor lagere vormen van voortgezet onderwijs de matige sociaal-economische positie van kinderen uit etnische minderheden bestendigd wordt. Spijbelgedrag en ongekwalificeerd schoolverlaten komen onder leerlingen uit de minderheidsgroepen, met name onder Marokkanen, nog beduidend meer voor, al neemt het aantal voortijdige schoolverlaters inmiddels iets af. Het voortijdig school verlaten heeft als gevolg dat de jongeren onvoldoende voorbereid op de arbeidsmarkt komen, waar weinig vraag is naar ongeschoolde arbeid en veel vraag naar arbeid waarvoor langdurige scholing is vereist en een hoge mate van flexibiliteit en communicatief vermogen. Antilliaanse jongeren hebben indien zij pas op de middelbare schoolleeftijd naar Nederland migreren, in veel gevallen geen afgeronde schoolopleiding; daarbij beheersen zij het Nederlands in onvoldoende mate.

Het huidige onderwijssysteem gaat uit van een actieve betrokkenheid van ouders bij de school. De onbekendheid met de eisen die aan ouders worden gesteld, de afstand tussen de school en de thuissituatie, ook qua opvoedingsmethoden en overdracht van waarden en normen, maken dat er onder etnische minderheden vaak sprake is van een geringere ouderparticipatie. Dit geldt ook voor de praktische ondersteuning van het kind. Toezicht op en begeleiding bij het huiswerk door de ouders komt ook minder voor, enerzijds omdat dit lastiger is voor de ouders gezien hun etnische achtergrond, anderzijds door de beleving dat dit uitsluitend een taak van de school zou zijn (zoals het corrigeren van kinderen op straat veelal als taak van de politie wordt gezien). Daarbij komt dat kinderen uit etnische minderheidsgroepen vaak weinig contact hebben met hun autochtone school- en buurtgenoten waardoor het ook moeilijker is voor hen hun plaats in de Nederlandse samenleving structuur te geven.

Aan de andere kant sluit ook de school qua belevingswereld minder aan bij die van veel etnische kinderen. Van echt inter- of multicultureel onderwijs is nog nauwelijks sprake; de leerkrachten zijn over het algemeen autochtoon, de lesstof en de methoden in hoofdzaak gemaakt door autochtonen en sterk gericht op autochtone situaties. In mijn aanbevelingen kom ik terug op de positie van de scholen.

Jongeren hebben buiten school weinig participatie in het sport- en verenigingsleven. Dit heeft als resultaat dat de jongeren na school de tijd verdrijft op straat, men noemt dit ook wel hang- en zwerfgedrag. Het lijkt er dan op dat deze (vooral) jongens veel ongestructureerde vrije tijd hebben.

De, evenals bij autochtone bestaande, gerichtheid op een modieuze leefstijl en uitgaanscultuur en het daarmee gepaard gaande dure niveau van vrije tijdsbesteding (merkkleding, uitgaan) vormt, gezien de sociaal-economische positie van veel minderheden en ook het ontbreken van een zakgeldtraditie onder hen, voor een aantal jongeren een ernstig risico. Het leidt vaak tot een nog grotere gerichtheid op de eigen groep. Voor sommige is het lastig de verleiding van het snelle

bijverdienen te weerstaan. Door dit alles verlaat een aantal etnische jongeren gemarginaliseerd de schoolfase: weinig opleiding, vaak zonder diploma, gericht op de eigen groep, weinig perspectief op werk en nog minder op een conventionele loopbaan.

Casus Shurendly

S. is een Antilliaanse jongen van 15 jaar oud en hij heeft 3 maanden gewoond in de c.o. Het is een jongen die erg gericht is op dure en modieuze merkkleding. Het uiterlijk vertoon werd door hem als erg belangrijk bestempeld. Naast de dure kleding (waarvoor zijn alleenstaande moeder activiteiten uitvoerde die volgens de wet niet legaal zijn), had S. ook diverse tatoeages en sieraden, zoals bijvoorbeeld een gouden tand. S. gaf ook vaak genoeg aan dat hij het raar vond dat de groepsleiding zo weinig modieus was en zo weinig om kleding gaf.

1.4.3 Tertiaire fase

Overeenkomstig de standaarden van onze moderne maatschappij stellen echter ook deze jongeren hoge eisen aan hun bestedingsmogelijkheden. Omdat werk in de reguliere maatschappelijke circuits voor hen schaars voorhanden is, wordt uitgeweken naar onregelmatige kostwinning, zo niet naar de mogelijkheden die in het grijze of zwarte circuit bestaan voor het verkrijgen van inkomsten. Daarbij speelt een rol dat als de toekomstverwachtingen van de jongere slecht zijn en ook het eigen milieu geen alternatief biedt, de jongere zich minder gelegen laat liggen aan de verwachtingen die de omgeving aan hem stelt. Marokkaanse en Antilliaanse jongeren (met name zij die vanuit een reeds gemarginaliseerde positie naar Nederland zijn gekomen) lopen hierbij het grootste risico.

De vriendengroep van een jongere vormt meestal de belangrijkste referentiebron voor zijn ontwikkeling. Hoe verder zich deze “peergroep” zich bevindt van de waarden en normen van de samenleving, des te groter de kans op marginalisering en criminalisering. Deze “peergroep” is erg belangrijk voor jongeren. Met problemen gaan zij vaak niet naar hun ouders, ze hebben het idee dat de ouders hen toch niet begrijpen vanuit hun belevingswereld. Met problemen gaan zij naar hun vriendengroep. Die worden vertrouwd en de jongeren geven aan dat hun vrienden hen wel begrijpen. De woon- en leefomgeving van de jongere daarbij medebepalend. Als deze bestaat uit een sociaal-economisch en etnisch armoedegebied, is de kans groter dat sociaal-economische en sociaal-culturele armoede het voorland voor de jongere wordt en dat die situatie weer het uitgangspunt vormt voor een nieuwe generatie met dezelfde marginaliseringsrisico’s.

1.5 Sociaal-economische achtergronden.

Zoals eerder vermeld werd zijn *maatschappelijk factoren*: de factoren die er toe bijdragen dat een persoon zich goed of juist minder goed kan handhaven in de maatschappij. Het gaat hier met name om kansen op de arbeidsmarkt. Deze positie wordt o.a. bepaald door de in het verleden behaalde schoolprestaties, maar ook door discriminatie door de dominante cultuur op de arbeidsmarkt. Allochtonen jongeren blijken om een aantal redenen maatschappelijk extra kwetsbaar te zijn ten opzichte van autochtonen jongeren.

Naast de eerder benoemde sociaal-culturele factoren die een rol spelen bij de marginalisering van allochtonen, benoem ik deze paragraaf de sociaal-economische factoren die niet eerder aan bod zijn gekomen.

Op alle indicatoren (*het opleidingsniveau, de arbeidsmarkt- en de inkomenspositie en de huisvesting*) van de sociaal-economische positie vertonen de hier genoemde allochtone bevolkingsgroepen een achterstand op de autochtonen.

1.5.1 School

“Binnen het onderwijs komt de recente *positieverbetering* voor rekening van de jongeren die gemiddeld genomen een hogere onderwijsparticipatie kennen dan hun ouders ooit hadden, en die bovendien gemiddeld betere onderwijsprestaties leveren. Dit uit zich in minder leeftijdsachterstand, een geringere drop-out, een betere doorstroom naar de hogere onderwijsniveaus en dus gemiddeld hogere eindniveaus. Bovendien is het voor hun entree op de arbeidsmarkt gunstig dat het hoogste diploma op jeugdiger leeftijd wordt behaald. Dit alles geldt ten opzichte van de ouderen uit dezelfde groeperingen. Ten opzichte van de autochtone leeftijdsgenoten is echter op al deze punten een achterstand blijven bestaan”. Ministerie van BiZa (criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997). Dit werd eerder beschreven bij paragraaf 1.4.2. de secundaire fase, bij het opgroeien van kind tot volwassene.

1.5.2 Arbeidsmarkt en inkomenspositie

Uit ervaring en uit de interviews met mijn respondenten kan ik zeggen dat de positie van ouders van allochtone jongeren op de arbeidsmarkt vaak minder gunstig is dan bij autochtonen gezinnen. Een groot deel van de ouders is werkloos of arbeidsongeschikt in deze gezinnen. Veel migranten hebben niet veel geld te besteden, ze sturen een deel van wat ze hebben naar het hun familie in het land van herkomst. De armoede is hierdoor groter dan bij autochtonen gezinnen in een vergelijkbare situatie. Ook blijkt dat allochtonen nog steeds geconfronteerd met vooroordelen, discriminatie en racisme. Uit onderzoek is gebleken dat allochtonen nog steeds gediscrimineerd worden bij sollicitaties (Gras e.a. 1996 in SPH “de noodzaak van interculturalisatie”). Daarnaast bestaat er de groep asielzoekers die in afwachting van hun procedure geen of gedeeltelijk arbeid mogen verrichten. Deze mensen bevinden zich soms jarenlang buiten het arbeidsproces. Vaak hebben deze mensen traumatische ervaringen achter de rug, waardoor een gevoel van machteloosheid en angst kan ontstaan. De asielzoeker is volledig afhankelijk van Nederlandse gelden. Jonge asielzoekers (t/m 18 jaar) mogen onderwijs volgen. Maar ook bij hen geldt dat zij niet mogen werken en zijn ze afhankelijk van de Nederlandse staat. De gemiddelde asielzoeker heeft vaker een hoger gemiddelde opleiding, maar hun werkervaring telt nauwelijks op de Nederlandse arbeidsmarkt. Ook bij hen is sprake van een matige tot slechte taalbeheersing van het Nederlands. En wanneer asielzoekers hier in Nederland komen, dan hebben ook zij gebrek aan kennis van de Nederlandse cultuur met haar normen en waarden.

1.5.3 Huisvesting

Veelal leven allochtonen in de minder goede wijken van de stad. Deze huizen zijn goedkoper. Allochtonen met een gemiddeld lager inkomen, komen hier automatisch terecht, net als autochtonen met een gemiddeld gezien laag inkomen. Hier vloeit uit voort dat allochtonen zich vaak in een wijk concentreren die uit een zwakke sociaal/ economische laag bestaat.

Al met al zijn bovenstaande factoren (maatschappelijk, sociaal en cultuur) te benoemen als risicofactoren. Het kan zijn (maar hoeft niet) dat allochtone jongeren discrepantie ervaren tussen de belevingswereld van hun ouders en die van hen zelf. Daarnaast kan de beeldvorming over allochtonen (jongeren), de jongeren een beeld opleveren dat zij er toch niet toe doen. Bovenstaande factoren kunnen leiden tot spanning. Veel gezinnen lossen dit zelf op, maar er zijn gezinnen die het op eigen kracht niet redden. En die hulp van buiten af nodig hebben. Dit laten zij zien d.m.v hulpvraaggedrag. Dit hulpvraaggedrag wordt verder besproken in hoofdstuk 2. Tevens zal in hoofdstuk 2 aandacht besteed worden aan de weg die deze gezinnen kunnen nemen om hun problemen, onder begeleiding van professionals van Bureau Jeugdzorg, het voorportaal van de Nederlandse jeugdhulpverlening, op te lossen (SPH, december 2002; “De noodzaak van interculturalisatie”, door H. Bellaart).

Hoofdstuk 2; Hoe ligt de verhouding allochtone jongeren in de vrijwillige jeugdhulpverlening ten opzichte van deze jongeren in de gedwongen en/of justitiële jeugdhulpverlening van Bureau Jeugdzorg. En wat is de weg naar Bureau Jeugdzorg?

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar de verhoudingen van allochtonen jongeren en autochtone jongeren in de jeugdhulpverlening. Hoe is (procentueel gezien) de verhouding van de jongeren in de vrijwillige hulpverlening en hoe is dat in de gedwongen of justitiële hulpverlening? Dit wordt ondersteund met cijfers. Daarnaast wordt besproken, wat de rol van Bureau Jeugdzorg is. Hoe kan men Bureau Jeugdzorg bereiken en wat dient een jongere (en/of zijn of haar ouders) te doen. En wat kan Bureau Jeugdzorg betekenen voor de jongere? In mijn interview met mevrouw van Tiggelen van Bureau Jeugdzorg Haaglanden Jeugdreclassering stelt zij, dat slechts 15% allochtone jongere aangemeld worden. Van die 15% zit een grote groep echter wel in de gedwongen of justitiële hulpverlening.

2.1 Cijfers.

Volgens (4) het Bureau van de Statistiek (CBS) neemt het aantal allochtone kinderen en jongeren nog steeds toe. In het jaar 2000 was 17% van de jeugd in Nederland allochtoon. Hiermee bedoelt het CBS niet-westerse allochtonen, die zelf in het buitenland zijn geboren, of waarvan tenminste een van de ouders in het buitenland geboren is. Het landelijke percentage is een gemiddelde. Allochtonen wonen vooral in de grote steden. In 1998 was 41% van de jeugd in Utrecht allochtoon, in Den Haag 47%, in Rotterdam 53% en in Amsterdam 57%.

Volgens het Trendrapport 2002 van de Stichting Registratie Jeugd Voorzieningen was in het jaar 2000 23% van de jeugdigen in de jeugdhulpverlening allochtoon. Hierin zijn niet de jeugdige cliënten van de gezinsvoogdij en de justitiële jeugdinstellingen opgenomen. Het aantal vrijwillige plaatsingen van allochtonen in de Jeugdzorg is relatief klein, terwijl het aantal met een kinderschermingsmaatregel relatief groot is. In het jaar 2000 werd het aantal allochtonen cliënten bij de Raad voor de Kinderbescherming geschat op 30% bij civiele zaken en 40% bij strafzaken.

In justitiële jeugdinrichtingen ligt het percentage hoger. Ongeveer 60% van de jongeren is allochtoon. Hoewel niet voor alle sectoren in de Jeugdzorg exacte actuele cijfers te geven zijn, kan wel gesteld worden dat ongeveer 30% van de cliënten allochtoon is.

De cijfers over vrijwillige en gedwongen hulpverlening geven al een indicatie van de hoge drempel die er is naar Bureau Jeugdzorg. (SPH december 2002, “de noodzaak van interculturalisatie”, H. Bellaart)

2.2 De rol van Bureau Jeugdzorg,

De meeste jongeren (autochtoon of allochtoon) doorlopen de weg naar de volwassenheid zonder al teveel problemen. Er is echter een kleine groep die het zonder hulp van buiten af niet redt. Deze jongeren komen vroeg of laat in aanraking met Bureau Jeugdzorg. Het is belangrijk dat Bureau Jeugdzorg de jongeren zo vroeg mogelijk bereikt om er zorg voor te dragen dat de problemen niet escaleren.

Hieronder wordt beschreven wat Bureau Jeugdzorg kan betekenen voor haar cliënten. Vervolgens wordt beschreven hoe ouders Bureau Jeugdzorg dienen/kunnen benaderen. Hier komt al naar voren dat veel allochtone ouders en jongeren moeite hebben om Bureau Jeugdzorg in de vrijwillige hulpverlening te bereiken.

2.2.1 De rol van Bureau Jeugdzorg.

Bureau Jeugdzorg is het voorportaal voor alle jeugdhulpverleningsprojecten. Er zijn verschillende vormen van hulp die Bureau Jeugdzorg aanbiedt; de vrijwillige hulpverlening aan jongere en ouders en de gedwongen of justitiële hulpverlening die aan ouders en jongere wordt opgelegd (de Kinderbescherming en de Jeugdreclassering).

Wanneer een jongere, zijn/haar ouders of personen in zijn/haar in de omgeving problemen ervaren, die ze niet zelf kunnen oplossen, kan men naar Bureau Jeugdzorg komen. Het is van belang dat degene die naar Bureau Jeugdzorg stappen enigszins weten wat Bureau Jeugdzorg hen kan bieden. En waar men Bureau Jeugdzorg kan vinden.

Er wordt vanuit Bureau Jeugdzorg gekeken welke hulp desbetreffende jongere (en/of zijn/haar ouders) nodig lijkt te hebben. Het is de bedoeling dat hulp zo kort mogelijk en intensief mogelijk wordt geboden. Men probeert eerst met ambulante hulp het nodige te bereiken. Wordt dit als onvoldoende gezien, dan wordt er gekeken naar intensievere vormen van de jeugdhulpverlening. “Het hoofddoel dat Bureau Jeugdzorg nastreeft is: Een herkenbaar, laagdrempelig en bekend punt zijn, voor alle vragen en hulp, voor kinderen en ouders / verzorgers, over de opvoeding, opvoeden en / of begeleiden. Bureau Jeugdzorg gaat uit van het recht van iedere jeugdige om uit te groeien tot een gezonde en evenwichtige volwassene. Bureau Jeugdzorg helpt jeugdigen en ouders bij vragen en problemen rond opgroeien en opvoeden. Bureau Jeugdzorg geeft aandacht waar nodig, ondersteunt waar kan, beschermt en houdt toezicht waar moet” (www.Jeugdzorg.nl).

Elke vestiging werkt intensief samen met: Huisartsen, Jeugdgezondheidszorg, GGD, SPD, Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Stichting Jeugdzorg (Voogdij, Gezinsvoogdij), Jeugdreclassering, Raad van de Kinderbescherming, Jongeren Informatie Punt, Politie, Justitie, Steunpunt Opvoeding (Stop), Halt, Maatschappelijk werk, Buurtwerk, Scholen en Instellingen binnen de Jeugdzorg en Jeugdhulpverlening.

Het is de bedoeling dat cliënten zich zelf aanmelden, wel kan men begeleid worden door bijvoorbeeld de ouders of een leerkracht (helaas gebeurt dit te weinig, zodat de stap voor een jongere erg groot word). Dit aanmelden kan op twee verschillende manieren, namelijk; telefonisch of langsgaan. Na de aanmelding volgt een screeningsgesprek, dit gesprek duurt ongeveer een uur, dit gesprek wordt doorgaans gevoerd in het kantoor van Bureau Jeugdzorg. In dit gesprek moet de cliënt een duidelijk hulpvraag weten te formuleren. In dit gesprek wordt met de cliënt en eventuele verwijzer een hulpverleningslijn uitgezet. Wanneer blijkt dat de gevolgde hulpverleningslijn niet afdoende is, dan wordt er een nieuw traject ingezet. Een nieuwe hulpverleningslijn ontstaat, ook deze zal na een bepaalde tijd beoordeeld worden. Bureau Jeugdzorg verwacht van zijn cliënten dat zij eigen initiatief tonen, zelfstandig zijn en dat hij/zij een duidelijke hulpvraag kan formuleren.

2.2.2 De rol van de allochtone jongeren en hun ouders.

Het lijkt moeilijk te zijn voor allochtonen om vroegtijdig bij Bureau Jeugdzorg aan te kloppen. Dit geldt ook voor andere maatschappelijke kwetsbare groepen. Allochtone ouders en jongeren kunnen de gesignaleerde problemen vaak niet omzetten naar een eenduidige hulpvraag richting Bureau Jeugdzorg.

Bovendien spelen andere factoren een belemmerde rol om Bureau Jeugdzorg te benaderen. Men moet hier denken aan: de onbekendheid met het Nederlandse zorgsysteem, het wantrouwen richting de hulpverlening, het zich schamen voor de eigen problemen en dat niet met de buitenwereld willen delen (denk hierbij aan de eer en schaamte aspecten van de cultuur). Andere oorzaken van het tragere hulpzoekgedrag, worden uitgebreid besproken in hoofdstuk 3. De ouders en de jongere willen vaak in eerste instantie praktische hulp en daarna pas praten over

hun problemen. Zij verwachten dat zij eerst een vertrouwensband kunnen opbouwen en dat zij dan van de hulpverleners praktische oplossingen aangeboden krijgen. Hulpverleners verwachten echter vanaf het begin af aan een actieve houding, en een eigen hulpvraag kunnen opstellen.

Hoofdstuk 3; Oorzaken waarom allochtone jongeren oververtegenwoordigd zijn in het gedwongen hulpverleningskader en ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillige hulpverleningskader.

Inleiding

In Hoofdstuk 2 werd (cijfermatig) al weergegeven dat het aantal allochtone jongeren, dat een maatregel van de Raad van de Kinderbescherming of de Kinderrechter heeft (en dus in het gedwongen of justitiële circuit komt), niet in verhouding staat met de autochtone jongeren die een maatregel krijgen. Dit kan betekenen dat autochtone jongeren sneller opgenomen worden in vrijwillige trajecten binnen Bureau Jeugdzorg en dus niet gelijk terechtkomen in de gedwongen en/of justitieel hulpverlening. Voor allochtone jongeren en ouders is het vaak gecompliceerder om de weg naar Bureau Jeugdzorg te vinden (zie hoofdstuk twee en dan met name paragraaf 2.2.). Hebben ze die weg wel gevonden, met bijvoorbeeld een duwtje in de rug door school, dan blijkt de hulp niet altijd even goed toegesneden zijn op hun behoefte. Bij deze groep allochtone jongeren zijn de problemen vaak al in een stadium beland dat de Raad van de Kinderbescherming en de Reclassering zich met deze jongeren gaan bemoeien. Dit traject kan direct via de Politie lopen maar kan ook onder begeleiding van Bureau Jeugdzorg (de Jeugdreclassering) plaatsvinden.

In hoofdstuk 2 is ingegaan op hoe de jongere en zijn/haar ouders bij Jeugdzorg terecht kunnen komen. Hoofdstuk 3 is opgebouwd uit 2 delen:

- 1) Belemmeringen richting Bureau Jeugdzorg die voortkomen uit gedrag van zowel ouders als jongeren (Inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, door H. Bellaart en F. Azrar, 2002).
- 2) Belemmeringen richting allochtone cliënten die voortkomen uit de organisatorische voorwaarden van Bureau Jeugdzorg (Inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, Door H. Bellaart en F. Azrar, 2002).

3.1 Oorzaken waarom allochtone jongere oververtegenwoordigd zijn in het gedwongen hulpverleningskader en ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillig hulpverleningskader.

3.1.1 Hulpzoekgedrag van jongeren.

Uit het inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, door H. Bellaart en F. Azrar, 2002) blijkt dat allochtone jongeren (en hun ouders) niet snel hulp zoeken uit zich zelf bij hulpverleningsinstanties. Zij zoeken in eerste instantie steun bij elkaar of familieleden en het is ongebruikelijk buiten dat netwerk te zoeken naar hulp. Jongeren stappen ook niet snel naar hun ouders als ze een probleem hebben, ze zullen de problemen eerder met elkaar bespreken. Jongeren weten van elkaar dat ze de ander kunnen vertrouwen en dat er gesproken kan worden over herkenbare problemen. Allochtone jongeren blijven vaak met hun problemen rond lopen, terwijl ze zich er bewust van zijn dat het niet goed gaat (self-copingssysteem). Dat komt niet alleen door de onbekendheid met de hulpverlening, maar ook met de onbekendheid met het omgaan met psychosociale problemen. Van huis uit wordt niet veel gesproken over problemen. In hun eigen netwerk vinden zij soms iemand die ze vertrouwen en waarbij ze het gevoel hebben begrepen te worden. Ze hebben vaak het gevoel het alleen te moeten oplossen of met jongeren uit de “peergroep”.

Wanneer zij zelf al aankloppen bij de hulpverlening wordt er van hen verwacht dat zij een actieve houding hebben, een duidelijke hulpvraag kunnen formuleren en zelf initiatieven nemen. Terwijl de jongere eerst een vertrouwensband wil opbouwen met de hulpverlener. Er zal in het begin eerder gesproken worden (net als bij de ouders) over praktische zaken. Wanneer de jongere bemerkt dat de verwachtingen van hem/haar verschillend zijn als die van de hulpverleners dan kan de jongere vroegtijdig afhaken.

3.1.2 Hulpzoekgedrag van allochtone ouders.

In het blad SPH, december 2002: "De noodzaak van interculturalisatie", door Hans Bellaart staat dat veel allochtonen het fenomeen Bureau Jeugdzorg niet of nauwelijks kennen en als ze het kennen is er vaak wantrouwen: "Ze pakken zomaar je kind af" en: "Ze luisteren alleen naar wat het kind wil en niet naar de ouders". In Marokko en Turkije bestaat er geen Kinderbescherming en voor veel migranten is ingrijpen van de overheid een vreemd fenomeen.

Omdat relatief veel allochtone ouders laag opgeleid zijn, analfabeet zijn en/of slecht Nederlands spreken, begrijpen zij niet goed wat de mogelijkheden voor hulp zijn.

Een belangrijke reden om niet naar de hulpverlening te stappen is de volgende: Zij schamen zich om de vuile was buiten te hangen en willen de problemen eerst in eigen kring oplossen, of met behulp van een geestelijke of een traditioneel genezer. Daarnaast hebben deze ouders niet geleerd om te psychologiseren, zoals wij dat in Nederland vanaf de jaren zestig hebben gedaan. Zij willen vaak liever praktische hulp dan pas praten over hun problemen. Bovendien verwachten zij eerste een vertrouwensband te kunnen opbouwen met hulpverleners. Wanneer blijkt dat, dat niet het geval is haken ook de ouders vaak af, voordat de daadwerkelijke hulp begonnen is. Ze komen niet meer voor een vervolgspraak. Het feit dat ouders zich niet altijd begrepen voelen bij de hulpverleners en het gevoel hebben dat hun manier van opvoeden niet wordt geaccepteerd (andere normen en waarden), is ook reden dat ouders afhaken of helemaal niet komen.

3.2 Verwachting van Bureau Jeugdzorg richting hun cliënten.

Bureau Jeugdzorg verwacht een actieve houding, cliënten die meedenken en gemotiveerd zijn en zelf initiatief nemen. Bij Bureau Jeugdzorg moeten cliënten zich veelal (telefonisch) aanmelden, waarna er een afspraak wordt gemaakt op *het bureau* wordt gemaakt. Dit kan drempelverhogende werken.

De verwijzer van de cliënten komt zelden mee en van de cliënt wordt verwacht dat hij/zij zelf een duidelijke hulpvraag te formuleren in een screeningsgesprek, dat meestal maar 1 uur duurt. In deze korte periode wordt de vertrouwensband niet opgebouwd waardoor er een effectievere manier van hulpverlening zou ontstaan.

De toegankelijkheid en de kwaliteit van de hulpverlening is voor de groep maatschappelijke kwetsbare, allochtone cliënten niet optimaal. De hulpverleners begrijpen de leefsituatie, de specifieke problemen en achtergronden van allochtonen cliënten niet altijd goed en kunnen door cultuurverschillen en taal- en communicatieproblemen niet altijd een duidelijk beeld krijgen van de achterliggende problematiek.

Tijdens het screeningsgesprek wordt er een standaard vragenlijst ingevuld. Het screeningsgesprek is een uitgebreid vraaggesprek tussen Jeugdzorg en cliënt. Wat is het probleem? Welke oorzaken liggen er volgens jou ten grondslag aan de problemen? Hier moet de cliënt aantonen dat hij/zij over zijn hulpvraag heeft nagedacht. Aan de hand van dit gesprek stelt de hulpverlener een indicatie op die beoordeeld wordt. Dan wordt aangegeven wat een passend hulptraject zou kunnen zijn voor de betrokkene(n). Maar al te vaak komt het voor dat er voorbij wordt gegaan aan de interculturalisatieproblematiek. Dat staat simpelweg niet in de standaard vragenlijst.

Mijn ervaring heeft geleerd dat niet alle jongeren in staat zijn om een hulpvraag te formuleren (ook op Time Out hebben we een intakegesprek, waar een aantal standaardvragen wordt behandeld). Zeker niet waar de ouders bij zijn. Het is helemaal moeilijk om de hulpvraag te formuleren wanneer de jonger van mening is dat het probleem bij de ouders ligt. Zo komt het vaak voor dat de hulpvraag foutief wordt geformuleerd en er scheve situatie ontstaat tussen hulpvraag en het hulpverleningsplan van Bureau Jeugdzorg wat uitgevoerd dient te worden door de hulpverleners in bijvoorbeeld de crisisopvang.

Daarnaast komt het regelmatig voor dat de cliënt ‘verstrikt’ raak binnen de bureaucratie van Jeugdzorg. Papierwerk en procedures zorgen voor veel vertraging voor de cliënt om een hulptraject in te gaan. Dit zorgt er mede voor dat het laagdrempelige karakter wat Bureau Jeugdzorg graag wil uitstralen niet wordt behaald voor deze moeilijk bereikbare groep. Daarom ben ik zeer benieuwd wat de nieuwe *Wet op de Jeugdzorg* bij kan dragen aan een snellere, adequatere hulpverlening. Deze wet houdt in dat Bureau Jeugdzorg 1 aanmeldingspunt heeft en vanuit dat punt door verwijst naar de juiste vervolghulp. Voorheen kon het voorkomen dat men een tijd lang van het kastje naar de muur gestuurd werd. Mensen van de kwetsbare groepen, haakte dan als eerste weer af, met alle gevolgen van dien. Een gevaar dat wel bestaat in dit systeem is dat degene die de aanmelding doet een ander is dan degene die de hulp gaat bieden. Dit werkt voor moeilijk bereikbare groepen drempelverhogend.

Een andere reden dat mensen uit desbetreffende groepen afhaken is dat er voor bepaalde hulpverleningsprojecten wachtlijsten zijn van enkele maanden. Aan de ene kant wil de regering meer kwaliteit aan de andere kant werken de bezuinigen averecht binnen Bureau Jeugdzorg. Een hulpvraag is vaak een acute situatie waar iets moet gebeuren. Het kan dan niet zo zijn dat je iemand naar huis moet sturen met de mededeling – kom over 6 maanden maar terug. Dan haken mensen af, en als eerste de allochtone gezinnen, omdat die op deze manier, de zo belangrijke vertrouwensband niet kunnen opbouwen.

Het kwam zeer regelmatig voor binnen Time Out dat de termijn van, maximaal, 12 weken verstreken was en dat het kind weer naar huis moet omdat er geen vervolg plek beschikbaar was. Het kind werd weer naar huis gestuurd waar juist het probleem zat. Vier weken later lag er weer een aanvraag van dezelfde persoon en was de hulpvraag identiek, of erger, dan de vorige keer. Ik vind dit een zeer onwenselijke situatie.

Ik ben het grotendeels met de heer Bellaart eens (in zijn inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, door H. Bellaart en F. Azrar, 2002) wanneer hij zegt dat de cultuurverschillen een belangrijke rol spelen in de communicatie. Het taalgebruik en non-verbale communicatie zijn sterk cultuurbepaald en daar zijn hulpverleners niet altijd van bewust. Hierdoor ontstaan irritaties en misverstanden. Het komt ook voor dat taalproblemen zijn, als allochtonen cliënten niet of slecht Nederlands praten. De heer Bellaart geeft aan dat hulpverleners over het algemeen weinig gebruik gemaakt wordt van de tolkencentra, omdat ze het lastig vinden een tolk te regelen of om via een tolk te praten. Ik wil hier bij opmerken dat een groot gedeelte van de allochtone inmiddels Nederlands spreekt, omdat we het nu hebben over de jeugdhulpverlening aan de tweede en derde generatie. Toch vind ik het een waardevolle tip, om als hulpverlener in de gaten te houden wanneer het noodzakelijk wordt geacht, gebruik te kunnen maken van deze mogelijkheid (bijvoorbeeld om ook het verhaal van de ouders te horen).

De heer Bellaart geeft in hetzelfde stuk aan dat hulpverleners vaak maar weinig in aanraking komen met andere culturen. Met als gevolg dat de hulpverlener kan vergeten dat het ook anders kan. Sommige zaken lijken dan gewoon vanzelfsprekend en wat anders is, is dan niet normaal. Bijvoorbeeld de manier van opvoeden wordt vaak als minder goed (autoritaire versus

onderhandelend opvoeden) bestempeld. Er wordt dan gezegd dat de ander onze normen en waarden betreffende het gezinsleven dient over te nemen. Want die manier is tenslotte “normaal”.

Zoals ik al eerder aangaf ben ik het gedeeltelijk eens met de heer Bellaart, want ook de mening van mevrouw van Tiggelen van Bureau Jeugdzorg (Jeugdreclassering) spreekt mij gedeeltelijk aan. Zij geeft aan binnen haar organisatie rekening houdt met iemands etnische achtergrond. Maar, geeft zij aan, dat doen zij en haar medewerkers maar tot op zekere hoogte. Er zijn grenzen. Ze volgen bijvoorbeeld geen speciale cursus interculturele gespreksvoering. Wanneer een medewerker de algemene gesprekstechnieken onder de knie heeft is dat voldoende. Mevrouw van Tiggelen stelt dat zij en haar medewerkers rekening houden met iemands achtergrond. Er wordt bijvoorbeeld van een allochtone jongere (in tegenstelling tot een autochtone jongere) niet verwacht dat hij tijdens het gesprek de hulpverlener in de ogen aankijkt. In Nederland geldt het aankijken in de ogen namelijk als respect, maar bij allochtonen is het wegstijven juist een vorm van respect bij personen met meer gezag.

De heer Bellaart gaf aan in zijn inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels (door H. Bellaart en F. Azrar, 2002) dat Bureau Jeugdzorg kampt met onbekendheid onder de allochtone bevolking. Hierop had mevrouw van Tiggelen van Bureau Jeugdzorg (Jeugdreclassering) het e.e.a. te melden, want ook zij geeft aan dat Bureau Jeugdzorg problemen heeft van de onbekendheid en de beeldvorming die bestaat omtrent Bureau Jeugdzorg. Mevrouw van Tiggelen gaf aan dat er ongeveer twee jaar geleden een grote conferentie is geweest in samenwerking met het lokale veld. Hieruit kwam naar voren dat er maar weinig bekend was over Bureau Jeugdzorg en over de samenwerking van Bureau Jeugdzorg met de lokale instellingen. Hierna is Bureau Jeugdzorg hard aan de slag gegaan om dit te veranderen. Ook is er hard gewerkt aan het veranderen van de beeldvorming dat Jeugdzorg er enkel en alleen is wanneer een kind uit huis geplaatst dient te worden. Want dit beeld bleek te bestaan, vooral onder allochtone cliënten. Voorheen dachten veel autochtonen cliënten dat ook, maar daar is verandering in gekomen. Bureau Jeugdzorg wil deze verandering in beeldvorming nu dus ook met haar allochtone cliënten bewerkstelligen. Dit zal echter tijd nodig hebben. Enkele initiatieven zijn:

- Een krant die in samenwerking met de lokale instellingen wordt gemaakt en op al die instellingen ligt (bijvoorbeeld op scholen, buurthuizen etc.).
- Er zijn veel meer samenwerkingsverbanden opgezet met laagdrempelige projecten in het veld. Voor de Schilderswijk zijn dat bijvoorbeeld de Kans en Transfer.
- Op scholen zijn consultatieteams ingesteld, dit zijn mensen van Bureau Jeugdzorg die in keer in de zoveel tijd samen komen om te praten over risicoleerlingen. Voorheen hield de schoolmaatschappelijkwerker deze leerlingen in de gaten. Moest er dan hulp van Bureau Jeugdzorg komen, dan moest de leerling twee keer zijn verhaal doen. En dit kon drempelverhogend werken. Nu zitten de medewerkers van Bureau Jeugdzorg in de scholen en is dit het geval niet meer.

Ondanks alle goede initiatieven van Bureau Jeugdzorg, ben ik van mening dat de organisatorische randvoorwaarden niet altijd optimaal zijn om allochtone jongeren vroegtijdig te bereiken. Medewerkers van Bureau Jeugdzorg krijgen over het algemeen maar weinig ruimte om wat meer tijd te besteden aan een allochtoon gezin om bijvoorbeeld op huisbezoek te gaan. Hulpverleners moeten met diverse cliëntengroepen om kunnen gaan. Maar hoe doe je dat? En hoe draag je er zorg voor dat je als hulpverlenende instanties allochtone jongeren en hun ouders eerder bereikt. Dit wordt in hoofdstuk 4 besproken.

Hoofdstuk 4; Conclusies en aanbevelingen/tips.

Inleiding

In dit hoofdstuk worden een aantal aanbevelingen/tips gedaan n.a.v. een korte conclusie. Hoe bereiken we de allochtone gemeenschap eerder? Dus wat zouden we kunnen veranderen in het lokale veld en wat kan er veranderd worden binnen Bureau Jeugdzorg. De drempel lijkt op dit moment hoog te liggen voor allochtone jongeren en hun ouders en ik ben van mening dat de drempel lager kan.

De aanbevelingen die ik hieronder heb beschreven, zijn tot stand gekomen doordat ik mijn mening heb gevormd na het lezen van de literatuur, het afnemen van interviews en het nadenken over mijn eigen mening.

De aanbevelingen bestaan uit twee onderdelen:

- Bureau Jeugdzorg: de kant van de hulpverlening.
- De lokale instellingen waarmee Bureau Jeugdzorg werkt (bijvoorbeeld school en de moskee): de kant van de allochtone gemeenschap.

4.1 Conclusies

In het eerste hoofdstuk is benoemd wat de sociaal-culturele en de sociaal-economische factoren zijn die spelen bij allochtone jongeren en hun ouders. Met name de cultuurschok, en de gerichtheid op het herkomstland m.n. bij Turken en Marokkanen van de eerste generatie, heeft ertoe bijgedragen dat deze groepen slecht geïntegreerd zijn. Dit heeft invloed op hoe de tweede generatie in de samenleving staat is gebleken uit het eerste hoofdstuk. Ook is besproken hoe de sociale gezinsstructuren invloed hebben op hoe jongeren zich ontwikkelen binnen de Nederlandse samenleving. Hierbij zijn de vier grootste groepen allochtonen genoemd. Daarbij kwamen de risicofactoren naar voren, bijvoorbeeld bij Antilliaanse gezinnen ontbreekt vaak een vast vaderfiguur. En de gezagspositie van Marokkaanse en Hindoestaanse vaders is in veel gevallen afgebrokkeld, omdat de vader vaak een lage sociale status heeft binnen de Nederlandse samenleving. De verschillende risicofactoren bij de diverse opvoedingsfasen zijn genoemd. In hoofdstuk twee werd beschreven hoe Bureau Jeugdzorg werkt en hoe ze bereikt kunnen worden door hun cliëntèle. Ook zijn hier cijfers genoemd hoe de verdeling is van allochtone en autochtone jongeren bij de vrijwillige en de gedwongen of justitiële hulpverlening. Hieruit blijkt dat de allochtone jongeren ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillige hulpverleningskader en oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële hulpverlening.

In het derde hoofdstuk komt naar voren waarom dat zo is. De reden waarom men over het algemeen allochtone jongeren en hun ouders bereikt komt door verschillende oorzaken. Enerzijds heeft het te maken met de onbekendheid van Bureau Jeugdzorg door allochtone jongeren en hun ouders. Het blijkt ook dat allochtonen vaak wantrouwend tegenover Bureau Jeugdzorg staan. Ze denken dat Bureau Jeugdzorg hun kind komt afnemen en dat Bureau Jeugdzorg geen respect heeft voor de manier waarop zij hun kinderen opvoeden.

Anderzijds de manier waarop Bureau Jeugdzorg werkt drempelverhogend zijn voor allochtone jongeren en hun ouders. N.a.v. het interview met mevrouw van Tiggelen (Bureau Jeugdzorg, Jeugdreclassering) zie ik dat Bureau Jeugdzorg veel doet om meer allochtone jongeren eerder te bereiken. Toch denk ik dat de drempel hoog is voor allochtone jongeren en hun ouders om daadwerkelijk naar het gebouw van Bureau Jeugdzorg te gaan. Het is tenslotte toch een instantie en een aantal allochtonen vinden het moeilijk om die te bereiken. Ook het feit dat een jongere of zijn/haar ouders al in het eerste gesprek (van slechts ongeveer 1 uur) moeten kunnen aangegeven waar de problemen liggen, vind ik drempelverhogend. Zoals eerder geschreven is het voor allochtonen erg moeilijk om te psychologiseren zonder een vertrouwensband.

Door onderzoeken van deze achtergronden en oorzaken van het vaak laat bereiken van deze kwetsbare groep, ben ik tot conclusies gekomen. Uit deze conclusies vloeien aanbevelingen/ tips voort, die ik in de volgende paragrafen wil beschrijven.

4.2 Aanbevelingen binnen Jeugdzorg

Meer mogelijkheden voor aanmelding

We hebben gezien dat er slechts 1 manier van aanmelden gehanteerd wordt, namelijk het telefonisch aanmelden of langs komen bij Bureau Jeugdzorg, waarna vervolgens een screeningsgesprek gehouden wordt.

Wellicht kan men hier wat ruimer in zijn. Bijvoorbeeld door niet te eisen van een cliënt dat hij zich zelf telefonisch aanmeldt bij Bureau Jeugdzorg, maar dat, dat gebeurt door een verwijzer (bijvoorbeeld iemand van school). Het zou goed zijn als die verwijzer ook bij het screeningsgesprek kon zijn om de cliënt te ondersteunen. De mogelijkheid om op locatie een screeningsgesprek te houden. Hier bedoel ik mee dat medewerkers van Bureau Jeugdzorg bijvoorbeeld bij het JIP (Jongeren Informatie Punt) langskomen om het screeningsgesprek af te nemen. Inlooppreekuren (door out-reachende medewerkers) op bijvoorbeeld buurthuizen, zodat jongeren er “even kunnen kijken” zou wat mij betreft een goede oplossing zijn om laagdrempeliger te worden. Ook de heer Jabir (van het buurthuis Transvaal) zag mogelijkheden in deze richting. Het heeft de voorkeur deze out-reachende medewerkers samen te stellen uit een multi-etnisch team. De verruiming van mogelijkheden kan men gericht promoten bij vluchtelingen en migrantenorganisaties, door bijvoorbeeld aan te geven dat cliënten in hun eigen taal te woord kunnen worden gestaan.

Wat ik een goed initiatief vindt, van Bureau Jeugdzorg en de politie, is de nauwe samenwerking. Allochtone jongeren en hun ouders vinden de weg naar de politie makkelijker dan de weg naar Bureau Jeugdzorg. Het komt vaak voor dat allochtone mensen met allerlei problemen bij de politie komen. De politie belt dan nu meteen Bureau Jeugdzorg en out-reachende medewerkers van Bureau Jeugdzorg gaan dan naar het politiebureau. Daar wordt een screeningsgesprek gehouden en een hulpverleningslijn uitgezet. Dit kan ten alle tijden omdat de politie het CIT (crisisinterventie team) buiten kantooruren kan bellen voor hulp. Binnen kantooruren wordt gewoon naar Bureau Jeugdzorg gebeld.

De aanmelding en de screening door dezelfde persoon

In verband met de vertrouwensband die dient opgebouwd te worden vanuit het gezichtspunt van de allochtone jongere of zijn/haar ouders is het wenselijk dat de aanmelding en het screeningsgesprek door dezelfde persoon worden gedaan. Het komt veel voor in Bureaus Jeugdzorg dat de persoon die het aanmeldingsgesprek met de cliënt (of met de verwijzer) heeft, al dan niet telefonisch, een andere medewerker is dan degene die de screening doet. Of dit haalbaar is gezien de nieuwe Wet op de Jeugdzorg, met zijn 1-loket beleid, van waaruit doorverwezen wordt, komt uit de stukken niet goed naar voren.

Organisatie van de screening

De diversiteit aan cliënten vereist enig flexibiliteit in de organisatie. Het is zinvol om bewust en expliciet te bepalen welke cliënten meer tijd en aandacht nodig hebben. De medewerkers die de screening uitvoeren zouden in staat moeten zijn die cliënten te identificeren.

Aanpassen screeningsmethode

De eigen screeningsmethode zou eens onder de loep genomen kunnen worden. Waar nodig kan het worden aangepast, om het beter toepasbaar te laten zijn bij verschillende allochtone cliënten.

Transculturele werkwijze ontwikkelen

Het is, mijn inziens wenselijk om vanuit een transcultureel referentiekader te werken. Hiervoor is deskundigheidsbevordering nodig. De meeste aandacht kan uitgaan naar het plaatsen van de problematiek in de juiste context, zodat hiermee ook het verschil tussen probleemdefinitie en probleembeleving overbrugd kan worden. Het verdient aanbeveling om regelmatig casuïstiek te bespreken in intervisiebijeenkomsten om de kwaliteit van het werk ten aanzien van allochtonen cliënten te verbeteren en zo mogelijk de meerwaarde van multi-etnische samengesteld team te benutten, bijvoorbeeld door elkaar regelmatig te consulteren en door in de screeningsbesprekingen expliciet te letten op etnische-culturele facetten. Het zou wenselijk zijn om deze etnische-culturele facetten ook op te nemen in de screeningsformulieren en toe te passen indien nodig.

Deskundigheidsbevordering

Zie ook bovenstaande tip. Daarnaast is het wenselijk om de medewerkers van Bureau Jeugdzorg te trainen in het werken met een tolk en hen ook te leren inschatten wanneer een tolk nodig is en wanneer niet. Ook het aannemen van meer mensen met een allochtone achtergrond behoort tot een mogelijkheid om enerzijds cliënten meer het idee te geven dat zij gehoord worden en anderzijds kunnen zij hun collega's inzicht verschaffen.

Diagnose

Het is wenselijk meer te communiceren met de allochtone cliënten over wat er gaat gebeuren in de diagnostische fase. Zodat ze goed op de hoogte zijn van wat er van hen verwacht wordt en wat zij van Bureau Jeugdzorg kunnen verwachten. Hierbij is ook van belang dat degene die de aanmelding heeft gedaan goed overdraagt aan degene die de screening doet, zodat de cliënt niet het gevoel heeft zijn/haar hele verhaal nogmaals te moeten vertellen.

Indicatiestelling

Er zou beter zicht moeten komen op de tekorten in het zorgaanbod voor verschillende (allochtone) cliëntengroepen door bij de indicatie het werkelijk gewenste aanbod te omschrijven en niet een indicatie toe te schrijven naar het bestaande aanbod. Neem bijvoorbeeld het opvanghuis voor Marokkaanse jongens in Rotterdam. Dit is een huis voor jongens die in de criminaliteit dreigen te komen. Het is een huis dat gerund wordt door Marokkaanse mannen. Zij dragen zorg voor de hulp aan deze jongens. In heel Nederland, is er naar mijn weten slechts 1 zo'n opvanghuis.

Overdracht naar geïndiceerde zorg

Het is wenselijk meer uitleg te geven in het adviesgesprek, waar de uitgezette hulpverleningslijn wordt besproken, door meer tijd te nemen voor het advies, door samen een folder door te nemen of door beeldend te vertellen wat de cliënt te wachten staat. Het is ook belangrijk te checken of het advies goed overkomt en of de cliënt er achter staat. Een adviesgesprek met tweerichtingsverkeer draagt ertoe bij dat de cliënt niet tussentijds afhaakt. Bij sommige cliënten helpt het om mee te gaan naar een kennismakingsgesprek bij een organisatie voor geïndiceerde zorg, nog voordat het definitieve advies wordt gegeven. Hierdoor krijgt de cliënt een beter beeld van het vervolgaanbod en vindt een persoonlijke overdracht plaats. Dit helpt ook om te voorkomen dat een allochtone cliënt afhaakt. Daarnaast kan er meer gekeken worden naar het zorgaanbod. Het zou goed zijn om de hulpverlening zoveel mogelijk op maat proberen te maken en maatregelen nemen om de risico's op voortijdige uitval te verminderen.

4.3 Aanbevelingen in het lokale veld

Probleemdefiniëring

Soms is het noodzakelijk in specifieke gevallen meer tijd te nemen voor het verduidelijken van de hulpvraag en de mogelijke oorzaken van het probleem, met oog voor de specifieke context van een cliënt, mogelijke cultuurverschillen en communicatieproblemen. Meer aandacht voor de oplossingen die zij zelf aandragen kan zeer nuttig zijn, bijvoorbeeld door een “familieberaad” te houden. Het is mogelijk dat de genoemde oplossingen niet passen binnen het huidige aanbod. De uitdaging voor echt vraaggericht aanbod is om als Bureau Jeugdzorg behoeften aan ander en nieuw aanbod expliciet te maken en op termijn nieuw aanbod in de regio te ontwikkelen. Aan de andere kant kan het soms ook nuttig zijn om de tijd te nemen om de structuur en de mogelijkheden van Bureau Jeugdzorg rustig uit te leggen.

Samenwerken met zelforganisaties

Het versterken van de samenwerking met de plaatselijke migrantenorganisaties en asielzoekersorganisaties kan een positieve bijdrage leveren aan de wederzijdse beeldvorming en kan ervoor zorgen dat signalen in een vroegtijdig stadium worden onderkend en bij Bureau Jeugdzorg terechtkomen. Intermediairs van deze zelforganisaties kunnen een brugfunctie naar Bureau Jeugdzorg vervullen. Bureau Jeugdzorg kan een bijdrage leveren aan groepsbijeenkomsten voor allochtone ouders, bijvoorbeeld in het kader van opvoedingsondersteuning.

N.a.v. het interview met mevrouw van Tiggelen (van Bureau Jeugdzorg) is mij duidelijk geworden dat zij hier al bewust mee bezig zijn. Zij hebben contacten met moskeen en laagdrempelige projecten in de wijken zelf, zoals bijvoorbeeld de Kans of Transfer.

Taakverdeling in signalering

Het lijkt zinvol om duidelijk afspraken te maken omtrent de taken en de taakverdeling m.b.t. vroegtijdige signalering en hulpverlening van de lokale voorzieningen, de buurtnetwerken en Bureau Jeugdzorg. Het verdient aanbeveling dat Bureau Jeugdzorg een bijdrage levert aan de vroegtijdige signalering in de zorg adviesteams in het onderwijs en in buurtnetwerken. Het gaat dan niet alleen om het uitvoeren van de functie deskundigheidsbevordering, maar ook om het meedenken over casuïstiek. Bureau Jeugdzorg heeft niet de capaciteit om bij alle lokale instellingen aan tafel te zitten. Het blijkt wel mogelijk te zijn (d.m.v. onderzoek in pilots) om keuzes te maken en nauw samen te werken met een aantal belangrijke lokale partners (bijvoorbeeld in achterstandswijken). Ook kan er gekozen worden om niet elke 14 dagen maar eens in de maand bepaalde risicoleerlingen te bespreken.

Zoals eerder besproken zit Bureau Haaglanden in zorgteams in het onderwijs. Ook heeft Bureau Jeugdzorg Haaglanden samenwerkingsverbanden met de buurthuizen en dergelijke. De taken zijn duidelijk geformuleerd. Wellicht dat andere Bureaus Jeugdzorg dit kunnen overnemen. Er moet wel bij vermeld worden dat men in het veld (bijvoorbeeld het Buurthuis Transvaal) nog over mogelijkheden nadenkt hoe dit uit te breiden, door bijvoorbeeld out-reachende medewerkers van Bureau Jeugdzorg in het buurthuis op inloopsprekuren.

Alhoewel de meeste directeuren van scholen het niet met mij eens zullen zijn, ben ik van mening (net als mevrouw van Tiggelen en de heer Melisi) dat de scholen een grote verantwoordelijkheid dragen met betrekking tot het signaleren van probleemgedrag van hun leerlingen.

Neem bijvoorbeeld, een jongen zoals Murat D., de 17-jarige jongen die de heer Hans Wieren (conrector van het Terra-College te Den Haag) doodschoot begin 2004. Deze jongen had al een voogd, wat aangeeft dat er al een bepaalde problematiek bestond. Ik vind dat een school zo'n leerling extra in de gaten moet worden gehouden en moet ingrijpen wanneer duidelijk wordt, dat de jongere het zelf niet redt. Dit wil niet zeggen dat bovenstaande daad dan niet had gebeurd, maar wellicht had het niet hoeven gebeuren.

Een mening, zoals die van meneer R. van Pagee (in het blad uitgegeven door Bureau Jeugdzorg, de ingang, februari 2003), vind ik ontoreikend. Hij stelt namelijk dat persoonlijke problemen gerelateerd moeten zijn aan het functioneren op school. Is dat niet het geval dan, ziet hij doorgaans geen reden om in te grijpen. Hij geeft aan dat een school niet het middelpunt van de hulpverlening dient te zijn. Ik ben dit met hem eens maar ik ben wel van mening dat een school verplicht is om zorg te dragen voor de leerlingen die op school zitten. En ook wanneer er persoonlijke problemen zijn die het functioneren op school niet belemmeren, dan vind ik dat je als school de plicht hebt in te grijpen (dat kan ook in de verwijzende vorm). Neem bijvoorbeeld (waarover eerder geschreven in het verslag) een aantal allochtone meiden, die zich storten op hun school werk, om zo de dagelijkse problemen te vergeten. Een aantal van die meiden pleegt zelfmoord omdat zij geen andere weg meer zien. Dan vind ik het te makkelijk om als school te zeggen dat ze daar niets aan doen omdat men er geen last van heeft.

Daarnaast is het algemeen bekend dat allochtone ouders denken dat wanneer er problemen zichtbaar worden op school, van welke aard dan ook, dat de school initiatief moet nemen om deze problemen te doen verdwijnen.

Jongeren weten zelf vaak niet waar ze terecht kunnen met hun problemen. En als ze weten dat zij naar Bureau Jeugdzorg kunnen, kan het zijn dat zij de stap te groot vinden, of ze durven hun gevoelens niet te uiten aan een wild vreemde van Bureau Jeugdzorg. Daarom ben ik van mening dat in de vertrouwde omgeving van een school ingegrepen dient te worden.

Ook het meer betrekken van de ouders bij de school van hun kind vind ik een noodzakelijk. Zoals met mij alle geïnterviewden respondenten. Nu weten ouders vaak niet wat hun kind op school doet en aan wat voor een eisen hij/zij moet voldoen. Ouders kunnen hun kinderen niet of nauwelijks helpen met het huiswerk. De stap tussen de belevingswereld van de jongere en school met daar tegenover de belevingswereld van de ouders is te groot. De allochtone ouders weten zelf niet hoe ze dit moeten veranderen. Dus vind ik het een taak van hulpverlening, maar zeker ook van de school om hier in verandering in aan te brengen, d.m.v. bijvoorbeeld verplichte ouderavonden, rapportbespreking. Maar ook informele bijeenkomsten kunnen verplicht gesteld worden zoals het vieren van Sinterklaas. Daar kan dan tegenover staan dat er ook bij het suikerfeest iets wordt georganiseerd. De ouders moeten zich betrokken voelen bij het leven van hun kind. Ik ben van mening dat die handvaten in deze gevallen door de school aangereikt dienen te worden.

Hulpverleners op vindplaatsen

Het werkt sterk drempelverlagend om hulpverleners op vindplaatsen te laten werken waar veel allochtone jongeren en/of ouders komen. Dit kan zowel vanuit het lokale veld (o.a. school, buurthuizen), als vanuit Bureau Jeugdzorg. Zie ook hierboven.

Duidelijke procedures van doorverwijzing

Het is wenselijk om (meer dan nu het geval is) duidelijke procedureafspraken te maken tussen Bureau Jeugdzorg en de lokale instellingen. Bureau Jeugdzorg kan de taak op zich nemen om de huidige gang van zaken nog eens goed in kaart te brengen en te zorgen voor goede informatie over en weer.

Vraaggericht en transcultureel werken

Vraaggericht werken met allochtone cliënten in een meervoudige achterstandssituatie kan door binnen een redelijk korte termijn een aanbod te doen waarbij al hulpverlenende (via vrij toegankelijke hulp binnen Jeugdzorg) de problematiek in kaart wordt gebracht. In veel gevallen blijkt het bij deze gezinnen goed te werken om niet eerste te screenen en dan pas vrij toegankelijke hulp aan te bieden, maar screening en ambulante hulp te vermengen. Om een vertrouwensband op te kunnen bouwen en cultuurverschillen te overbruggen is het goed om in eerste instantie in te gaan op de concrete vraag van de cliënt en niet te snel over te gaan naar de psychosociale problematiek die achter de vraag verscholen ligt. Hierbij is het soms goed om ook concrete, praktische hulp te kunnen bieden, zoals schuldhelpverlening, hulp bij verslaving, hulp bij huisvestingsproblemen. Of bij hulp bij het vinden van een goede school voor de jonger. Dit in samenwerking met ketenpartners, zoals bijvoorbeeld Bureau Huisvesting.

Gesloten keten

Het is belangrijk om de cliënt bij de overdracht van de lokale voorzieningen naar Bureau Jeugdzorg niet uit het zicht te verliezen. Dit kan door te kiezen voor een actieve, niet-vrijblijvende en volhardende benadering. Hiermee wordt bedoeld dat er een controlesysteem gehanteerd wordt, waarbij de verwijzer (plaatser) te horen krijgt of de cliënt bij Bureau Jeugdzorg is aangekomen en hoe het proces verder gaat. Bij een niet-vrijblijvende benadering wordt de cliënt niet “losgelaten” als hij of zij bijvoorbeeld niet komt opdagen voor een gesprek. In zo’n geval wordt standaard onderzocht wat de reden is en worden daarbij passende maatregelen genomen. Het wordt aanbevolen de medewerkers hiervan bewust te maken en hiervoor beleid te formuleren.

Conclusie:

Al met al kan ik, na dit onderzoek concluderen dat door de verscheidene partijen hard gewerkt wordt om allochtone jongeren en hun ouders eerder toegang te verschaffen tot de vrijwillige hulpverlening van Bureau Jeugdzorg. Daarnaast signaleer ik ook dat op dit moment en in de nabije toekomst, ondanks het vele werk een scheve verhouding bestaat tussen allochtone en autochtone jongeren in de verschillende hulpverleningsvormen.

Veel van de oorzaken waarom allochtone jongeren in de zwaardere hulpverleningsvormen oververtegenwoordigd zijn, komen voort uit de migratieproblematiek waaraan deze jongeren en hun ouders vandaag de dag nog onderhevig zijn.

Ik ben van mening dat de volgende generaties van de huidige allochtone groepen zich beter kunnen manifesteren in de Nederlandse samenleving. Naarmate de tijd verstrijkt zullen allochtone jongeren meer en meer op het hetzelfde niveau komen als hun autochtone leeftijdsgenoten. Waar weer uit voort vloeit dat de positie op de arbeidsmarkt verbeterd met als gevolg een ruimere keus aan huisvesting.

Desalniettemin moet er nu wel ingegrepen worden om de positie van allochtone jongeren binnen de jeugdhulpverlening nu te veranderen. Juist deze kwetsbare groep dient eerder bereikt te worden, zodat wij als samenleving escalaties en problemen voor kunnen zijn. Dit moet gedaan worden door het aanbieden van een aanbod dat past bij deze groep. De mogelijkheden die aangeboden kunnen worden, worden beschreven in de aanbevelingen/ tips. Daarnaast moet er minder vrijblijvend gewerkt worden in de hulpverlening. Dus wanneer een jongere niet opkomt dagen op een afspraak, dan dienen hier consequenties aan verbonden te zijn voor desbetreffende jongere. Ook scholen, moeten mijn inziens, ouders verplicht betrekken bij de ontwikkeling van hun kind op de school. Kortom, er valt nog veel winst te behalen wanneer men de aanbevelingen/ tips doorleest en ter harte neemt.

Hoofdstuk 5: Evaluatie Productverslag

Product.

Het product bestaat een onderzoeksrapport en een adviesrapport. Allereerst is d.m.v. het lezen van literatuur en het interviewen van diverse mensen in het lokale veld onderzoek verricht. De resultaten van het literatuur onderzoek, de interviews en mijn mening, zijn samengevoegd in de hoofdstukken van dit verslag. Vervolgens wordt het verslag afgesloten met aanbevelingen/ tips.

Evaluatie van het product.

In de evaluatie van het product wordt beschreven of de criteria, opgesteld in het startdocument, behaald of beschreven zijn.

Ik ben van mening dat de criteria van het startdocument voldoende beschreven zijn in het product. Ik zal puntsgewijs de criteria van het startdocument benoemen en beschrijven hoe die terug te vinden zijn in het product.

Doelstelling.

De doelstelling van het product is het beantwoorden van de probleemstelling. Waarom is hetgeen gesteld in de probleemstelling zo als die daar verwoord is.

De verantwoording/ affiniteit/ visie op het beroep/ relevantie.

Bovenstaande onderwerpen zijn beschreven in de inleiding van het product.

Probleemstelling.

De probleemstelling is als volgt: “Waarom zijn allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële hulpverlening en onder vertegenwoordigd in de vrijwillige hulpverlening”.

Er wordt gevraagd of dit een helder geformuleerde probleemstelling is. Ik van mening dat, dat het geval is. Er kan geen verwarring ontstaan over de vraag die gesteld wordt. De probleemstelling is overgenomen uit het artikel “de noodzaak van interculturalisatie” uit het SPH blad december 2002, door Hans Bellaart. Deze man heeft al veel onderzoek gedaan naar dit onderwerp en heeft dan ook deze kernachtige, heldere probleemstelling gebruikt voor zijn onderzoek.

Deelvragen.

De deelvragen dienden om de probleemstelling stap voor stap te beantwoorden. In het startdocument staan meer vragen dan uiteindelijk in het product beantwoord worden. De vraag om wat te vertellen over de geschiedenis van allochtone groepen in Nederland bleek niet nodig. Hetgeen belangrijk was voor het product, werd beschreven in twee andere deelvragen. Hierin worden de sociaal-cultureel en sociaal-economische factoren weergegeven. De verhouding van allochtone jongeren in de vrijwillige hulpverlening en in de gedwongen of justitiële hulpverlening wordt beantwoord in hoofdstuk twee. De oorzaken van de oververtegenwoordiging in de gedwongen of justitiële hulpverlening van allochtone jongeren worden benoemd in het derde hoofdstuk. En tenslotte wordt in het laatste hoofdstuk een aantal aanbevelingen /tips gegeven. Hiermee zijn alle deelvragen, naar mijn mening, beantwoord. En ook de probleemstelling is naar tevredenheid beantwoord.

Geplande werkwijze/ tijdspad/ begeleidingsmomenten.

De planning die ik schematisch heb beschreven in het startdocument, komt niet geheel overeen met de realiteit. De diverse stappen zijn niet allemaal genomen op de daarvoor bestemde tijd. Echter het eindproduct is op tijd af. Ik heb een aantal afspraken gehad met de heer Badal, waarvoor ik hem dankbaar ben. In mijn planning stonden meer contactmomenten tussen de heer Badal en mij, maar ik heb me daar n iet aan gehouden. Wanneer ik de heer Badal echter nodig had, kon ik bij hem terecht, via de mail of persoonlijk. Bij het aangeven wat voor een soort product dit is, heb ik al aangegeven welke bronnen ik heb gebruikt (boeken, internet, artikelen).

Opleidingskwalificaties.

Aan de opleidingskwalificaties “werken aan professionalisering”, “hulp- en dienstverlening aan cliënten” en “het werken vanuit een zorginstelling of hulpverleningsorganisatie” is bewust gewerkt. Met het afleveren van dit verslag lijkt me dit ook duidelijk geworden.

Slotwoord.

Met veel plezier heb ik aan dit verslag gewerkt. Ik heb veel geleerd, niet alleen van de gelezen literatuur, maar zeker de interviews hebben een bijdrage geleverd aan mijn kennis m.b.t. mijn gekozen onderwerp.

Om de verschillende partners rondom de jeugdhulpverlening (zoals, de politie, het schoolmaatschappelijk werk en Bureau Jeugdzorg) hun visie op het onderwerp te laten vertellen, is erg leerzaam geweest. Het heeft ervoor gezorgd dat ik meer overzicht heb over te bewandelen routes naar de jeugdhulpverlening. Ook zie ik dat men binnen de verschillende organisaties hard werken om verbeteringen te realiseren. Daarbij komt nog dat de organisaties allen samenwerken en ook in de samenwerking steeds dichter tot elkaar komen.

Ik hoop dat de Wet op de Jeugdzorg al deze mensen een middel kan geven om de keten zo af te stemmen zodat deze organisatie voor iedereen toegankelijk zal worden.

Tenslotte wil ik iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan dit verslag. Allereerst wil ik mijn studiebegeleider, de heer S. Badal bedanken voor zijn ondersteuning. En vervolgens dank ik de personen die ik heb mogen interviewen, namelijk:

- Mevrouw T. van Tiggelen, teamleider jeugdreclassering, van Bureau Jeugdzorg Haaglanden;
- De heer H. Melisi, Jeugdrechercheur politie Hoefkade te Den Haag;
- De heer E. Jabir, medewerker van buurthuis Transvaal te Den Haag;
- Mevrouw S. de Schutter, schoolpsycholoog van het Overbosch College (middelbare school) te Den Haag;
- Mevrouw Josias, Gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg Leidschendam, tevens voorzitter van de werkgroep interculturalisatie.

Literatuurlijst

Boeken:

- 1) Het sociale tekort, Veertien sociale problemen in Nederland, *door Kees Schuyt*
Uitgeverij: de Balie, 1997, Amsterdam.
- 2) Jeugdzorg zonder drempels, Eindverslag van een project over de toegankelijkheid en de Kwaliteit van de Jeugdzorg voor allochtone cliënten, *door H. Bellaart en F. Azrar.*
Uitgever: FORUM 2003, Utrecht.
- 3) Inventarisatierapport Jeugdzorg zonder drempels, een inventariserend onderzoek naar de toegankelijkheid en de kwaliteit van Bureaus Jeugdzorg met betrekking tot allochtone cliënten, *door H. Bellaart en F. Azrar.*
Uitgeverij: FORUM 2002, Utrecht.
- 4) Koersen op eigen kracht, een methodisch kader transculturele jeugdhulpverlening, *door E. Hoffman.*
Uitgeverij: FORUM 2002, Utrecht.
- 5) Met nieuwe ogen, werkboek voor ontwikkeling van een transculturele attitude,
door M. van Endt-Meijeling.
Uitgeverij: Coutinho, 1999, Bussum.
- 6) Wat is er aan de hand met Jamila? Transculturele diagnostiek in de Jeugdzorg, *door V. Kouratovsky.*
Uitgeverij: FORUM 2002, Utrecht.
- 7) Opvoeding en integratie, een vergelijkende studie van recente onderzoeken naar gezinsopvoeding en de pedagogische afstemming tussen gezin en school, *door T. Pels*
Uitgeverij: van Gorcum 2000, Assen.

Artikelen:

- 8) SPH blad, december 2002: "De noodzaak van interculturalisatie", door Hans Bellaart.
- 9) "Sociaal- Culturele positie van allochtonen in Nederland", bron: Ministerie van BiZa, Criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden, Den Haag, november 1997.
- 10) "Sociaal-economische positie van allochtonen in Nederland", bron: H.B. Haveman en P. Uniken Venema, Migranten in de Gezondheidszorg, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten/Diegem, 1996.

Bijlagen: Interviews

- Bijlage 1: Interview met: Mevrouw T. van Tiggelen, teamleider binnen Bureau Jeugdzorg, afdeling de Jeugdreclassering te Den Haag.
- Bijlage 2: Interview met: De heer H. Melisi, Jeugdrechercheur van de Politie Hoefkade te Den Haag.
- Bijlage 3: Interview met: De heer E. Jabir, medewerker van buurthuis Transvaal te Den Haag.
- Bijlage 4: Interview met: Mevrouw S. de Schutter, schoolpsycholoog van de Middelbare school het Overbosch College te Den Haag. Dit interview is per mail afgenomen.
- Bijlage 5: Interview met: Mevrouw Josias, Gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg Leidschendam, tevens voorzitter van de werkgroep interculturalisatie. Ook dit interview is per mail verlopen.

Bijlage 1

Interview met: Mevrouw T. van Tiggelen.

Werk: Teamleider Jeugdreclassering (van Bureau Jeugdzorg).

Datum: 20-02-2004, om 9.00 u.

De vragen

1) Welke rol neemt uw organisatie in, in de jeugdhulpverlening keten?

Omdat je mij interviewt als medewerker van Bureau Jeugdzorg (en niet slechts als teamleider van de jeugdreclassering) hebben we binnen Jeugdzorg diverse rollen. Elk onderdeel heeft zijn eigen rol.

Je hebt de vrij toegankelijke hulp. Dat noem je de voordeur, de toegang. Mensen kunnen daar binnen lopen met lichte en zwaardere problematiek. Daar wordt de screening gedaan. Mensen die in het lokale veld niet geholpen kunnen worden komen bij Bureau Jeugdzorg. Na de screening wordt gekeken wat er vervolgens dient te gebeuren om de problemen op te lossen. Kan er met behulp van een aantal gesprekken de problematiek opgelost worden. Of moet deze jongere (met ouders) door worden verwezen naar hulpverlenende instanties. Moet er eventueel een Raadsmelding aangevraagd worden voor een civiele procedure? Dat is de eerste tak.

De tweede tak bestaat uit de gedwongen hulpverlening. Dat is de Jeugdbescherming. Daar zitten kinderen en jongeren van 0 tot 18. Die komen binnen via de rechtbank, er is dan sprake van een onder toezicht stelling. En op het moment dat de OTS is uitgesproken (de Raad doet onderzoek en die doet een aanvraag voor OTS), wanneer de OTS door de rechtbank is bekrachtigd dan komt deze naar Bureau Jeugdzorg. Vervolgens doen wij de uitvoering van de onder toezicht stelling. Daarna dienen wij alle verzoeken in en doet de Raad alleen nog maar de toetsing daarvan. Dan is het onze verantwoordelijkheid, maar de start ligt dus bij de Raad.

Ook is er het AMK. Het adviespunt en meldpunt kinderscherming. Dat is nog een andere tak van Bureau Jeugdzorg. Na een melding doen die een heel kort onderzoek. Daarna worden deze zaken doorverwezen naar de Raad of de vrijwillige hulpverlening.

En vervolgens is er de Jeugdreclassering. Daar ben ik teamleider van. Dit is het strafrechtelijke gedeelte waar de jongeren binnen komen. Of vrijwillig omdat bijvoorbeeld de Raad zich zorgen maakt. Dan wordt de maatregel toezicht en begeleiding opgelegd.

Het kan ook via de rechtbank en dan wordt de maatregel hulp en ondersteuning oplegt. Dus het vrijwillig kader is toezicht en begeleiding en het gedwongen kader is hulp en ondersteuning. Dit duurt gemiddeld twee jaar. Dat betekent dat we dus twee jaar een jongere begeleiden in een traject.

Je ziet dat het nog al wat verschillende soorten van hulp zijn. En dat maakt natuurlijk ook uit voor de rol die we innemen in de hulpverleningsketen. Ik zit m.n. in de strafrechtketen met justitie, politie. Dus ik zit in die zwaardere keten. De jeugdbescherming zit ook in de justitiële keten, de civiele justitiële keten. En de voordeur zit natuurlijk in de vrijwillige keten. En die hebben weer ontzettend veel verbindingen naar het lokale veld.

En welke rol wij innemen dat is in ieder geval dat het lokale veld de hulp niet (meer) kan bieden. We zijn altijd een achtervang voor de wat zwaardere problematieken. Want alles wat lichter is verwijzen wij allemaal terug naar het lokale veld. (Bijvoorbeeld het opvoedingsondersteunpunt,

alles wat er in het lokale veld mogelijk is.

Alles wat te maken heeft met geïndiceerde zorg komt bij Bureau Jeugdzorg, van vrijwillig kader tot gedwongen kader. Het lokale veld zit daarvoor.

2) Wat zijn uw doelstellingen m.b.t. (allochtone en autochtone) jongeren?

De hoofddoelstelling voor de jeugdreclassering lijkt mij: Het voorkomen van recidive. Je hebt natuurlijk allemaal subdoelstellingen, maar dit is de hoofddoelstelling. We willen niet dat de jongere weer terug valt in het oude gedrag.

De hoofddoelstelling van de Jeugdbescherming is het bieden van bescherming aan kinderen. Dat betekent ook ondersteuning in de opvoeding maar het kind zal altijd centraal staan.

Dus wij starten met hulp en ondersteuning te bieden aan ouders die ondersteuning willen bij de opvoeding (en dan in het iets zwaardere kader, anders gebeurt het in het lokale veld). Daar start je mee aan de voordeur. En op het moment dat je de afweging maakt dat het kind beschermt moet worden op wat voor een manier dan ook. Dus dat ouders het belang van hun kind niet inschatten zoals wij dat (als maatschappij) doen. Want daar gaat het natuurlijk om, want die ouders denken dat zij wel degelijk in het belang van hun kind handelen. Dus we zeggen zodra ouders dat niet doen (in onze ogen, met onze normen en waarden), als wij dat als maatschappij vinden en de rechter beslist dat uiteindelijk dan moeten we in kunnen grijpen. En op het moment dat we in willen grijpen tegen de wens in van de ouders dan gaat het om bescherming.

3) Hoe komt u in contact met uw cliënten?

Dat kan doordat jongere of/ en ouders binnen komen lopen bij de voordeur. We hebben hier bureaudiensten zitten. Het kan ook gaan om verwijzingen door het lokale veld. We hebben een consultatieteam (bestaande uit maatschappelijk werkers) die op alle middelbare scholen in Den Haag zit. Dus op alle middelbare scholen zitten in het consultatieteam medewerkers van Bureau Jeugdzorg. Die doen screening op locatie, op school als er problemen zijn. Maar een jongere kan daar ook binnen lopen omdat hij/zij problematiek thuis heeft. De medewerkers van het consultatieteam zitten bijna nooit op Jeugdzorg, maar bijna altijd op de scholen. Want we merkten dat de schoolmaatschappelijkwerker een jongere door verwees en dat de jongere dan hetzelfde verhaal weer moest vertellen aan een maatschappelijk werker van Jeugdzorg. Dat kost extra tijd en is een hoop gedoe. De schoolmaatschappelijk werker weet er het meest van. En de jongere moet weer naar Jeugdzorg. Op een gegeven moment heeft Jeugdzorg gezegd dat zij het wilde overnemen, vandaar dat het consultatieteam in het leven is geroepen. Het is dus een soort schoolmaatschappelijkwerk.

Het lokale veld (bijvoorbeeld de politie) zorgt er ook voor dat jongere in contact met ons komen. Het kan natuurlijk ook via het AMK. De rechtbank zorgt ook voor dat jongeren met Jeugdzorg te maken krijgen. Dus er zijn verschillende verwijzingsvormen.

4) Hoe komen uw cliënten in contact met u? Komen ze ook vrijwillig voor hulp bij u?

Zie hierboven.

5) Verwijst u (allochtonen en autochtone) jongeren door naar Bureau Jeugdzorg?

N.v.t.

6) Hoe is, naar uw mening, de verdeling allochtone en autochtone jongeren die u verwijst naar Bureau Jeugdzorg.

Als je kijkt naar de totale populatie van Bureau Jeugdzorg blijkt dat we helemaal niet zo'n grote groep allochtone jongeren hebben. Ik weet dat we (van Jeugdzorg) altijd roepen dat het zo meevalt. Volgens mij is het 15%. Dus dat valt erg mee. Mensen denken dat er meer allochtonen jongeren moeten zijn. Dit is als je Bureau Jeugdzorg breed gaat kijken.

Als je gaat kijken naar de Jeugdreclassering dan hebben wij er heel veel (cijfers kan ik niet geven). Maar ik denk wel dat je stelling te onderbouwen is dat allochtone jongeren oververtegenwoordigd zijn in het gedwongen kader en ondervertegenwoordigd zijn in het vrijwillige kader.

Ik denk dat het onderzoek van het FORUM kloppend is, maar nogmaals ik heb geen cijfers, wel van Jeugdzorg breed, maar niet van de reclassering alleen.

Kennelijk is er wel sprake van een beeldvorming, want men verwacht meer allochtonen in de jeugdhulpverlening. Ik weet niet waar dat dan vandaan komt.

7) Gaat de verwijzing op vrijwillige basis of op gedwongen basis?

Zie vraag 1.

8) Heeft u concrete afspraken met Jeugdzorg?

N.v.t.

9) Zijn de allochtone jongeren op de hoogte van Jeugdzorg en de mogelijkheden die deze instelling hen kan bieden?

Dat vind ik moeilijk om uitspraken over te doen. Dat weet ik namelijk gewoon niet. Ik heb er wel een mening over, maar dat is puur mijn mening en niet die noodzakelijkerwijs die van Jeugdzorg of de reclassering. Ik denk dat over het algemeen mensen best weten wat Jeugdzorg te bieden heeft. Ik denk alleen dat er bij veel allochtonen mensen een bepaalde angst zit voor Jeugdzorg. En zij zijn niet de enig. Want de jaren dat ik heb gewerkt heb voor de Jeugdbescherming zeiden ook autochtonen: "Oh, jullie plaatsen al die kinderen uit". Ja dat doen we ook, maar alleen in geval van nood, maar iedere uit huis plaatsing is heel ingrijpend, voor een maatschappelijk werker (en de familie in kwestie). Juist omdat het niet zoveel voorkomt. Ja de plekken zitten wel allemaal vol, maar als je kijkt naar de totale populatie aan jongeren dan is de groep die we uit huis plaatsen niet zo groot. Dus dat is je laatste redmiddel. En net als dat beeld ook bij autochtonen heerst, heerst dat ook bij allochtonen, denk ik. Het is voor allochtonen een beetje het imago van Bureau Jeugdzorg. Zo van: "als je daar naar toe gaat, dan krijg je te maken met de Raad en de gedwongen hulpverlening, en kan je uiteindelijk gesloten worden gezet". Ik denk dat er veel beeldvorming bij zit bij mensen. Daar zou je wel in kunnen spelen. Daar wordt ook wel wat aan gedaan hoor. We zitten bijvoorbeeld in veel netwerken, bijvoorbeeld bij moskeeën, met buurtwerk. We hebben bijvoorbeeld van de jeugdreclassering veel laagdrempelige projecten in de Schilderswijk zitten. Ook hier in Laak hebben we van die projecten zitten, waar jongeren gewoon kunnen binnen lopen. Waar ze de hand wordt vast genomen en waar ze samen naar de moeilijkheden gaan kijken. Ze kunnen bijvoorbeeld netwerken opzetten, "wat doe je in je vrije tijd?". Ze gaan mee poolen. Een aantal voorbeelden van die laagdrempelige projecten zijn: Transfer, de Kans. Dat zijn projecten van Bureau Jeugdzorg en die zitten helemaal daar in de wijken zelf. Ze zitten ook in alle overleggen die er zijn. Jeugdreclassering doet het hele stadsgewest Haaglanden. Heel veel mensen van Jeugdzorg hebben contacten. Er zitten bijvoorbeeld veel allochtonen medewerkers in mijn team. En die hebben ook hun contacten, met bijvoorbeeld moskeeën. Dus die contacten worden best wel aangehaald en versterkt. En ik vind dat er wel aandacht voor is. Toch blijkt dat er een bepaalde beeldvorming heerst. Ik zeg altijd: "er is niets zo hardnekkig als beeldvorming". Het is zo moeilijk om daar verandering in te krijgen, dat duurt gewoon jaren. En wij waren een

behoorlijke blanke organisatie (zijn we nog wel gedeeltelijk). Ik denk dat ik een van de meest gekleurde teams heb. Op het moment zijn we erg aan het sturen op een meer gekleurde organisatie.

Kijk maar op de Hogescholen, daar lopen veel allochtonen rond, we moeten toch veel meer allochtonen kunnen binnenhalen. We zijn er behoorlijk bewust mee bezig. Hoe kunnen we hierbij een inhaalslag maken.

10) Heeft u bijvoorbeeld ook cursussen voor uw medewerkers zoals interculturele gesprekstechnieken?

Nee die hebben we niet. Daar hebben we niet zo gek veel van. Wel cursussen gespreksvoering en ik moet daar in toch zeggen dat ik denk dat je, je gesprekstechnieken moet beheersen. Ik ben niet iemand van alles apart. Maar je moet wat doen met goede gesprekstechnieken. Je moet in de basis natuurlijk wel dingen af weten van bijvoorbeeld allochtonen.

Het is niet zo slim om te verwachten van een jongere (met moslim achtergrond) dat hij je recht in de ogen kijkt als vorm van respect. Voor hen is dat juist geen respect. Het naar de grond kijken is daar respect tonen voor een volwassene. Dit soort dingen behoor je te weten. Maar ik bespreek dit soort taken in mijn grote team. En als er problemen zijn laat ik ze bij andere werkers langs gaan zodat ze kunnen vragen hoe die het zouden oplossen. Of ik laat ze een keer meegaan naar een moeilijk gesprek zodat ze daar van kunnen leren. Bijvoorbeeld bij een gesprek met een Marokkaanse familie en dan moeten mijn medewerkers ook meteen kijken of er sprake is van een culturaspect of is het gewoon een “klootzak” van een vader. Want ik denk dat het vaak wel eens te vaak op de cultuur gegooid wordt. Terwijl ik denk dat je bij iedere etniciteit “klojo’s” hebt zitten. En we zijn vaak geneigd, vind ik, om het op culturele aspect te gooien en ik heb dat niet zo. Ik heb heel sterk zoiets van: “Neem het wel mee in je achter hoofd maar (dat kan door kennis op te doen door boeken te lezen of te praten met deskundige mensen of op sites te kijken, je kunt overall contact leggen) maar soms moet je gewoon kunnen zeggen deze man of vrouw is gewoon een “klojo” en dat heeft niets te maken met een cultureel aspect. Daar kunnen mensen zich wel eens achter verschuilen. Maar daar trappen we hier niet in.

Dus we zijn wel met cultuur en etniciteit bezig, maar trekken een grens, wanneer we denken dat het niets meer met cultuur of etniciteit te maken heeft. Ik vind dat je iedereen gelijk moet behandelen met je gesprekstechnieken en ik verwacht dat ook terug.

Het onderwerp is wel steeds aanwezig. Bijvoorbeeld in beleidsvergaderingen of op casuïstiek besprekingen. Maar niet in de zin van trainingen. We hebben binnen de organisatie wel normen en waarde trajecten gehad. Toen zijn we ook naar allerlei moskeeën en hindoe toestanden geweest. We hebben toen allemaal voorlichting gehad en we hebben vragen kunnen stellen. Ook hebben we allerlei dingen afgelopen op Jeugdzorgdagen. Dat is wel een traject geweest van 1 ½ a 2 jaar en toen zijn we daar heel intensief mee bezig geweest. En ik denk nu (want ik zit nu in de werkgroep interculturalisatie) van het stadsgewest. En ik ben dan binnen de organisatie aan het kijken hoe we dat verder moeten gaan oppakken. En wat we verder nog kunnen doen w.b. dit onderwerp. Hoe is nog even de vraag, maar het leeft in ieder geval wel.

Ik geeft aan dat ik heb ontdekt door de interviews met Jeugdzorg, de politie en het buurthuis, blij verrast is met het aantal initiatieven dat genomen wordt door de diverse instanties om mensen die in de problemen raken te helpen. Ook de moeilijk bereikbare mensen worden door de laagdrempelige projecten eerder zouden kunnen bereikt worden.

Reactie: Ik denk dat als je echt knel zit er genoeg momenten en mogelijkheden zijn dat je hulp kan krijgen. Bij Jeugdzorg hebben we bijvoorbeeld vier en twintig uur bereikbaarheidsdienst. Het CIT maakt deel van de crisis bereikbaarheidsdienst. Zij kunnen gebeld worden na kantooruren en in het weekend. Dat is voor Jeugdzorgklanten, maar ook voor niet Jeugdzorgklanten. Dat betekent dat er op het moment dat kinderen worden gedropt op straat. En die kinderen worden opgepikt door de politie. Dan belt de politie ook gelijk deze dienst van Jeugdzorg. De medewerkers van

Jeugdzorg zijn heel outreachend en stappen meteen naar de kinderen toe. Ze gaan gesprekken aan met de kinderen. En kijken of er mogelijkheden zijn in het netwerk van het kind. Is dat niet het geval dan bellen we instanties zoals Time Out.

Je merkt dat allochtone mensen in de knel zitten ze vaak naar de politie gaan. En er zijn met de politie afspraken gemaakt dat zij meteen Jeugdzorg bellen. De politie doet in feite niets meer met de kinderen ze bellen meteen Jeugdzorg. En Jeugdzorg gaat dan naar het politiebureau en gaat daar aan de slag.

Dus wat dat betreft is er 24 uur per dag een mogelijkheid om bij Jeugdzorg terecht te komen. In Den Haag hebben we 2 voorposten (de Waldeck Pyrmontkade en de Neherkade) en die hebben als belangrijkste functie contacten leggen met de lokale velden. We geven bijvoorbeeld veel voorlichting op Hogescholen en dan verbaast het me altijd dat de Haagse Hogeschool hier weinig interesse in toont. Of zich weinig actief opstelt. We hebben wel veel contact met IN-Holland. Het verbaast me dan ook niet dat je van het e.e.a. niet op de hoogte bent. Want de Haagse Hogeschool weet van dit onderwerp niet veel, denk ik. Wat er zich afspeelt in het veld en dat is jammer, want jullie zijn de toekomstige mensen van Jeugdzorg.

Twee jaar geleden is er een grote conferentie geweest is samenwerking met het lokale veld en daar is ook heel duidelijk naar voren gekomen dat er erg weinig bekend was van Jeugdzorg en de samenwerking met de lokale velden. Wat we zijn dus een krant gaan maken om de communicatie te verbeteren tussen het lokale veld, de scholen en Jeugdzorg. De krant wordt gemaakt door Jeugdzorg. En het heeft elke keer een ander onderwerp, vorige keer was het onderwijs en de laatste keer was het interculturalisatie.

De krant wordt overal verspreidt. Op alle scholen, buurthuizen e.d. Iedere locatie van Jeugdzorg heeft ze liggen. Dat is een middel dat we zijn gaan inzetten nadat we bemerkten dat er nogal wat schortte aan de bekendheid van Bureau Jeugdzorg.

11) Heeft u folders of voorlichtingsmateriaal over de weg naar Bureau Jeugdzorg voor allochtone jongeren?

Er liggen voldoende folders. Er die worden overal verspreid. Bijvoorbeeld op alle scholen in Den Haag.

12) Werkt u samen met allochtone organisaties?

Zie vraag 9.

13) Waarom zijn, volgens u, allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening en ondervertegenwoordigd in de vrijwillige jeugdhulpverlening?

Ik vind dat moeilijk. Want wie ben ik om zo'n stelling te onderschrijven. We hebben in Haaglanden natuurlijk ook vrij veel allochtonen wonen. In verhouding weet ik niet of ze zo oververtegenwoordigd zijn. Daar durf ik geen uitspraak over te doen. Ik heb daar te weinig informatie voor handen. Ik zou dat getalsmatig willen zien of dat daadwerkelijk zo is. Ik denk wel dat het kloppend is als men zegt dat er meer in de gedwongen hulpverlening zitten dan in het vrijwillige kader. Allochtonen gezinnen met hun kinderen die kampen vaak meer met schaamtegevoel. Ik zeg altijd maar dat je het moet vergelijken met hoe 25 jaar terug Nederlandse gezinnen functioneerden. Toen zeiden we ook dat we de vuile was niet buiten wilde hangen. Tegenwoordig moet alles kunnen en wordt alles uitgebreid door gelicht. Ik denk dat de allochtonen nog zitten waarin we toen zaten. Ik denk dat, dat vanzelf nog wel verandert. Maar nu zie ik nog veel schaamte zitten bij die mensen. Dat zie ik bij Nederlandse gezinnen vaak iets minder. Ouders komen daar ondanks hun schaamte gevoelens wel naar de rechtbank om hun kinderen te ondersteunen. Allochtone ouders kunnen dat niet opbrengen. De schaamte weegt zwaarder dan het willen ondersteunen van hun kin. Het is geen onwil, maar ze kunnen het gewoon niet. Dat is mijn interpretatie. Het komt allemaal vanzelf goed met der tijd. Nu heeft ook niemand het meer over de Indonesiërs en de Surinamers.

14) Wat zou er, volgens u, verbeterd kunnen worden om bovenstaand probleem te veranderen?

Om jongere eerder te bereiken en er voor te zorgen dat de jongere dus in het vrijwillige hulpverleningstraject komt. En niet pas veel later (wanneer de problemen geëscaleerd zijn) in het gedwongen hulpverleningstraject ligt er een grote verantwoordelijkheid bij de scholen, vind ik. Ik mag dat eigenlijk niet zeggen, want er zijn heftige discussies. Over wiens taak wat is. Maar ik weet dat er met de Raad en de leerplicht onderhandelingen plaats vinden over hoe dat je dat kan gaan ombuigen, dus meer de verantwoordelijkheid bij school leggen.

We merken bijvoorbeeld bij de Jeugdreclassering ook dat we heel veel jongeren binnen krijgen via de Kantonrechter (dat is nog een manier hoe we in contact komen met onze cliënten) omdat ze dan een boete hebben gehad van de leerplicht omdat ze hebben gespijbeld. En dat is ook strafbaar. Wat wij vaak zien in die zaken, waarbij de leerplicht een rol speelt, is dat er een enorme problematiek ten grondslag ligt bij deze jongere. Dat lukt de jeugdreclassering niet om dat recht te krijgen. Daar had eerder in gegrepen moeten worden. Dat zijn heel vaak zaken waarbij wij de Raad vragen om onderzoek te doen voor OTS. We hebben het afgelopen jaar gemerkt dat die zaken toenemen en de problematieken zijn vreselijk. Waarom zijn deze mensen niet eerder geholpen en waar is het mis gegaan? Waar zijn ze niet gezien in de keten? Ik denk dat je daar een hele slag in hebt te halen en dan denk ik toch dat de scholen daar een hele essentiële en belangrijke rol in spelen en dan heb ik het al over het lager onderwijs. Probeer ouders te betrekken. Ik denk dat scholen dat ook doen, maar dat ze het soms net nog te lang rekken.

We gaan als Jeugdzorg in meer zorgoverleggen zitten. Op lagere scholen heb je zorgoverleggen. We hebben niet de mensen om in alle zorgoverleggen te zitten, maar in de centrale zorgoverleggen zullen we zeker plaats nemen. Dat doen dus ook de voorpostfunctionarissen. Om meer en eerder signalen te zien. En om mensen eerder de kant van Jeugdzorg te laten zien (en dan eerst de vrijwillige hulpverlening). Net als met die kranten doe worden op alle scholen (basis en middelbaar) gelegd. Mensen moeten namelijk veel meer weten: "Jeugdzorg is er!". Verwijs door. Soms lukt het gewoon niet. Maar hoe eerder we erbij zijn, hoe beter het is. Dus dat klopt.

Voorlichting voor bekendheid.

We geven voorlichtingsdagen voor bijvoorbeeld de politie of Hogescholen en ik vind het jammer dat de Haagse Hogeschool niet daar bij hoort.

Bijlage 2:

Interview met: De heer H. Melisi.

Werk: Jeugdrechercheur van de politie Hoefkade; Den Haag.

Datum: 18-02-2004, om 11.00 u.

De vragen

1) Welke rol neemt uw organisatie in, in de jeugdhulpverlening keten?

We hebben een verwijzende rol en een signalerende rol. Aan de hand van de aangiften van individuen hebben we dus een signaalfunctie. En we hebben een verwijzende functie, want mensen komen met hun problemen naar de politie. Die problemen zijn zeer divers en het is dan onze taak om een goede sociale kaart van in dit geval Den Haag te hebben, zodat we weten welk probleem waar naar toe moet. Zo ben ik bijvoorbeeld de specialist op jeugdzaken. Bij mij kunnen mensen terecht met vragen/problemen van jongeren of over jongeren.

Tegenwoordig hebben we in Den Haag de zogenaamde keten aanpak. Jeugdzorg, de politie, justitie, de Raad, AMK en de buurten zitten in de keten en dienen er zorg voor te dragen dat individuen die problemen hebben gesignaleerd en doorverwezen worden naar de juiste hulp. Het is de bedoeling dat niemand meer buiten de boort valt. We hopen dat het resultaat positief zal zijn.

2) Wat zijn uw doelstellingen m.b.t. (allochtone en autochtone) jongeren?

De algemene stelregel is dat de politie tot taak heeft te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van orde en veiligheid.

3) Hoe komt u in contact met uw cliënten?

Je hebt 2 groepen die binnen komen bij de politie. Namelijk de kinderen/jongeren die hulp nodig hebben. En de kinderen/jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd.

De kinderen die hulp nodig hebben voor hen zelf of bijvoorbeeld een vriendinnetje, komen zelf het politiebureau binnen lopen.

De jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd zijn opgepakt. Het kan ook zijn dat ze een politiebureau buiten de eigen wijk kiezen om naar toe te gaan voor hulp. Het eigen politiebureau voelt dan niet veilig omdat het dicht bij de ouders is.

4) Hoe komen uw cliënten in contact met u? Komen ze ook vrijwillig voor hulp bij u?

Zie vraag 3.

5) Verwijst u (allochtonen en autochtone) jongeren door naar Bureau Jeugdzorg?

Omdat het merendeel allochtoon is in deze wijk, verwijzen we m.n. allochtone personen door naar andere hulpverlenende instanties. Dat geldt dus ook voor de jongere. Zie ook vraag 6. We verwijzen jongeren vaak door naar Bureau Jeugdzorg. Dit kan naar het vrijwillige gedeelte van de hulpverlening, maar het kan ook naar de reclassering (het gedwongen of justitiële gedeelte van Bureau Jeugdzorg).

Binnen kantooruren kunnen we naar Bureau Jeugdzorg bellen of ze een jongere op kunnen halen. Maar het komt ook voor dat wij een jongere naar Bureau Jeugdzorg brengen. Buiten kantoor uren kunnen we het CIT (crisis interventieteam bellen). Zij staan paraat voor na de kantoor uren, dus 's avonds, 's nachts en in het weekend, komen zij wanneer er jongeren problemen hebben.

6) Hoe is, naar uw mening, de verdeling allochtone en autochtone jongeren die u verwijst naar Bureau Jeugdzorg.

Aangezien het percentage allochtonen in deze wijk 90% is, is het geen wonder dat we veel allochtonen binnen krijgen en ook door verwijzen naar andere instanties zoals Bureau Jeugdzorg.

7) Gaat de verwijzing op vrijwillige basis of op gedwongen basis?

Het verwijzen gaat op vrijwillige basis wanneer jongeren bij de politie binnen lopen en beginnen te vertellen over hun problemen thuis of op school. Ook kan het zijn dat een vriendin van een meisje zich zorgen maakt over de problemen thuis bij haar vriendin. Zij meldt dit dan bij de politie. De vriendin zelf weigert dit. Maar als politie kun je dan bijvoorbeeld naar de school van zo'n meisje en kijken wat ze daar weten. Wellicht kun je een melding maken bij het AMK. Het kan zijn dat er al meer meldingen gemaakt zijn voor desbetreffend meisje. En dat dit de druppel is die de emmer doet overlopen.

Wanneer de jongere strafbare feiten heeft gepleegd, dan gaat de verwijzing via justitie. En is er geen sprake meer van vrijwillige hulpverlening.

Een derde mogelijkheid is dat iemand een melding maakt bij het AMK of bij de politie van mogelijke verwaarlozing of mishandeling van een kind. Ook dan wordt er ingegrepen, en blijkt dat de melding correct was, dan kunnen de ouders/ verzorgers van het kind uit de ouderlijke macht gezet worden. Dat betekent dat ook dan geen sprake meer kan zijn van vrijwillige hulpverlening. Dan heeft het kind niets misdaan, toch is er sprake van gedwongen hulpverlening. De ouders zijn uit de ouderlijke macht gezet en het kind heeft een voogd toegewezen gekregen.

8) Heeft u concrete afspraken met Jeugdzorg?

Ja, zie ook vraag 5.

9) Zijn de allochtone jongeren op de hoogte van Jeugdzorg en de mogelijkheden die deze instelling hen kan bieden?

Ik denk van niet, want veel allochtone komen met hun vragen en problemen bij de politie binnen. Die kennen ze en Bureau Jeugdzorg vaak niet. Als ze het kennen weten ze vaak niet wat ze kunnen verwachten van Bureau Jeugdzorg. Vaak hebben ze ook een verkeerd beeld van Bureau Jeugdzorg, dan denken ze dat het een organisatie is, die hun kind wil afpakken. Deze beeldvorming is hardnekkig. Hierin zal verandering moeten komen. Zodat men het juiste beeld heeft van Bureau Jeugdzorg en men zich realiseert dat men er geholpen kan worden.

10) Heeft u folders of voorlichtingsmateriaal over de weg naar Bureau Jeugdzorg voor allochtone jongeren?

Bij onze receptie liggen diverse folders over Bureau Jeugdzorg. Ook in meerdere talen. Zo hopen wij ons steentje bij te dragen aan de betere bekendheid van Bureau Jeugdzorg.

11) Werkt u samen met allochtone organisaties?

We hebben contact met diverse migrantenorganisaties en groepen hier in de wijk. Bijvoorbeeld de moskeeën. Zo weten we wat er hier en daar speelt. En kunnen wij hier ook op inspelen. We gaan langs deze organisaties en bijvoorbeeld d.m.v. voorlichtingen laten we zien wat de politie voor hen kan betekenen.

Zo gaan we ook langs alle scholen, waarvan veel scholen veel allochtone leerlingen onderwijzen.

12) Waarom zijn, volgens u, allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening en ondervertegenwoordigd in de vrijwillige jeugdhulpverlening?

Naar mijn idee is het altijd zo geweest wanneer groepen migreerden zij aanpassingsproblemen hadden. Er is sprake van een cultuurschok. Wanneer die te boven gekomen is (d.m.v. natuurlijke proces), dan merkt men nagenoeg geen problemen meer. Niemand spreekt nu meer over de Indonesiërs en Molukkers die in de jaren 50 naar ons land kwamen. Dat proces kost tijd. Wel is het van belang het proces te helpen te versnellen. Want men heeft nu last van bijvoorbeeld jongeren die overlast verzorgen en dat kan niet de bedoeling zijn.

Naar mijn idee zijn het dus aanpassingsproblemen. Het leven in twee culturen is niet makkelijk. Thuis moeten jongeren zich anders gedragen dan op school. Wanneer de jongere niet thuis is, dus op straat of op school, dan verwachten de ouders dat de politie of school hun kind opvoedt. De ouders zijn dan niet verantwoordelijk, vinden ze, maar de politie en de school wel. Het kan op deze wijze voorkomen dat jongeren teveel vrijheid krijgen, die ze niet aankunnen. Er is weinig sociale controle en verleidingen zijn dan eerder genomen.

Ik vraag me soms af of ouders van allochtone kinderen wel genoeg betrokken worden bij het onderwijs van hun kind. Sommige vaders weten niet eens waar hun kind op school zit. Ik denk dat, dat ook een slechte zaak is. Ik zeg niet dat de ouders onwelwillend zijn. Ze willen vast het beste onderwijs voor hun kind. Alleen zouden deze ouders wel wat meer verplicht mogen worden om meer betrokken te zijn bij het onderwijs van hun kind. Zodat ze zich meer kunnen verplaatsen in de belevingswereld van het kind en zodat ze weten wat er van hun kind verwacht wordt.

13) Wat zou er, volgens u, verbeterd kunnen worden om bovenstaand probleem te veranderen?

Het imago van Bureau Jeugdzorg dient verder verbeterd te worden. Daaraan kunnen wij een steentje bijdragen.

Daarnaast vind ik dat er een taak ligt bij de scholen om de signalerende taak meer op zich te nemen. En ik vind het de taak van de school om de ouders meer te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind op school..

Ook de andere partners in het lokale veld kunnen een steentje bijdragen aan een verbeterde beeldvorming van Bureau Jeugdzorg. Vervolgens kunnen ze samenwerkingsverbanden die net opgezet zijn verbeteren. Zodat ieder individu met problemen gesignaleerd wordt en geholpen kan worden.

Bijlage 3:

Interview met: El Ghaziz Jabir.

Werk: Buurthuismedewerker van Buurthuis Transvaal.

Datum: 18-02-2004, om 11.00 u.

De vragen

1) Welke rol neemt uw organisatie in, in de jeugdhulpverleningketen?

Wij zijn een sociaal cultuur werk instelling. De instelling verzorgt activiteiten voor jongeren. Maar heeft ook andere doelgroepen. Namelijk van jong tot oud is welkom op het buurthuis. Sporadisch worden er mensen door verwezen naar de hulpverlening.

2) Wat zijn uw doelstellingen m.b.t. allochtone en autochtone jongeren?

Voor ons het de bedoeling om “gewone/normale” jongeren wat vrijetijdsbesteding te bieden. Dat bestaat uit het organiseren van activiteiten voor de jongeren. Het voornaamste doel van het jongeren werk is de jongeren van de straat te houden en zicht op ze te hebben binnen de activiteiten van het buurthuis. In het algemeen is het doel van het sociaal cultureel werk alle leeftijdsgroepen bezig houden en activiteiten te organiseren voor de diverse doelgroepen.

3) Hoe komt u in contact met uw cliënten?

De meeste jongeren komen uit zich zelf naar het buurthuis. Het buurthuis heeft ook folders en flyers die van deur tot deur worden gebracht. In die folders staan dan de activiteiten die het buurthuis organiseert. Ook hangen de buurthuismedewerkers posters e.d. op de ramen van het buurthuis, zodat mensen kunnen zien wat er allemaal gebeurt in het buurthuis.

Het buurthuis heeft ook een wijk krant, genaamd de Transvaal krant. Ook hierin staat wat het buurthuis kan betekenen voor de mensen. Er is sinds kort een website geopend:

www.transvaalkwartier.nl

Het is nog in de opbouw, maar binnenkort komen daar ook de activiteiten te staan.

Jongeren komen hier meer voor de inloop en gezelligheid, dan om hulp te zoeken en te vragen.

Wellicht dat, het bij de jongere niet bekend is dat je ook om hulp kunt vragen bij een buurthuis?

4) Hoe komen uw cliënten in contact met u? Komen ze ook vrijwillig voor hulp bij u?

Zie hierboven. Ze komen altijd vrijwillig. Het buurthuis heeft niet als taak mensen gedwongen binnen te krijgen of door te verwijzen naar de hulpverlening.

5) Verwijst u (allochtonen) jongeren door naar Bureau Jeugdzorg?

Als de medewerkers van het buurthuis zien dat het niet goed gaat met een jongere dan proberen ze te praten met desbetreffende jongere. Maar ze zijn niet de instelling die jongere kunnen dwingen om iets te doen, om hulp te zoeken. De medewerkers proberen met zo'n jongere te praten en mocht betreffende jongere aangeven hulp te willen, dan gaan de medewerkers verder zoeken naar mogelijkheden. Dit wordt gedaan samen met de jongere. Er zijn een aantal instellingen in de wijk waar we ze naar toe kunnen verwijzen (bijvoorbeeld de Gids of de Kans). Jabir geeft aan dat hij de instellingen voor me op papier heeft gezet. En die mag ik meenemen. Met deze instellingen heeft het buurthuis samenwerkingsverbanden.

Maar het belangrijkste is dat de jongere zelf hulp moet willen ontvangen. Jongeren kunnen hier komen en gaan. We kunnen ze niet dwingen. Het staat ze vrij om mee te doen aan activiteiten e.d. Ze hoeven zich alleen aan een aantal regels te houden die binnen het buurthuis gelden.

Wat ze wel eens doen wanneer het slecht lijkt te gaan met een jongere, dan nodigen ze mensen

van een instellingen uit om te komen praten met die jongere (wel met toestemming). Want de mensen van die instelling zijn namelijk de professionals op hun gebied. Toch is het moeilijk om voor zo'n hulpverlener hier te komen en te kunnen praten met de jongere. Want veel jongeren geven niet graag toe dat er problemen zijn. Ze zoeken niet snel hulp.

Het buurthuis is wel degelijk bereidt te helpen, met alle problemen eigenlijk, school, thuis of op het werk. Alleen komt het weinig voor dat er daadwerkelijk jongeren om hulp vragen. Dus worden er ook erg weinig jongeren door verwezen naar Jeugdzorg. Er wel enkele jongere die om praktische hulp komen vragen. Zoals hulp bij het vinden van een school.

Er wordt door het personeel ook wel eens geconstateerd dat jongeren erg "vervelend" doen en dat ze dringend hulp nodig hebben omdat ze in de knoop zitten. Maar nogmaals het buurthuis heeft niet de taak jongeren te helpen. Alleen om activiteiten aan te bieden en eventueel te begeleiden. Dus kunnen jongeren ook niet gedwongen worden. Wanneer ze zelf aangeven hulp nodig te hebben kan het buurthuis in zijn netwerk kijken naar wie de jongere het beste door verwezen kan worden. Nogmaals wordt gezegd dat jongeren niet graag over hun problemen praten, er wordt wel eens gesproken over problemen met school, maar zelfs met een goede vertrouwensband praten jongeren niet gauw over problemen thuis.

6) Hoe is, naar uw mening, de verdeling allochtone en autochtone jongeren die u verwijst naar Bureau Jeugdzorg.

Op het buurthuis komen voornamelijk allochtone jongens. Dit komt door de bevolkingsopbouw binnen de wijk. Het grootste gedeelte is allochtoon. Meisjes komen nauwelijks. Misschien mogen ze niet. Er is een aerobic club. Daar komen meiden en vrouwen op af. De rest van de activiteiten wordt vooral bezocht door allochtone jongens. Dus als er al door verwezen wordt dan gaat het om allochtone jongens. Deze jongens worden meer door verwezen naar de Kans en de Gids dan naar Jeugdzorg. Zie hiervoor de instellingen waarmee het buurthuis een samenwerkingsverband heeft. Dit samenwerkingsverband wordt besproken in het Transvaal overleg (ook wel 12-20 genoemd). Bijvoorbeeld, Bureau Halt, Families First, algemeen Maatschappelijk Werk, Bureau Jeugdzorg, de Kans, de Gids, JIP, de bibliotheek e.d.

Dit initiatief (12-20) is voort gekomen uit de Stichting BOOG. Zij krijgen weer opdrachten van de gemeente. Zij zijn verantwoordelijk voor het opbouwwerk.

7) Gaat de verwijzing op vrijwillige basis of op gedwongen basis?

Het gaat altijd op vrijwillige basis. Het gedwongen door verwijzen hoort niet bij het takenpakket (of de doelstelling) van het buurthuis.

8) Heeft u concrete afspraken met Jeugdzorg?

Zie het Transvaal overleg bij vraag 6. Daarin zijn samenwerkingsverbanden opgenomen tussen diverse hulpverlenende instanties. Dus ook Jeugdzorg, maar ook het T-team, de Kans en de Gids. Deze organisaties mogen ook gebruik maken van het buurthuis. Wanneer blijkt dat een jongere graag wil meedoen aan activiteiten, dan kunnen de andere instellingen de jongere doorverwijzen naar het buurthuis. Zo hopen de organisaties gebruik te kunnen maken van elkaars expertise. Helaas loopt de samenwerking niet altijd even soepel. Er worden dan jongeren door verwezen naar bijvoorbeeld de Kans. Die vervolgens niet geholpen worden volgens de afspraak. Deze jongere haken af en zorgen voor slechte mond op mond reclame.

Er is ook contact met de politie. Er is nauw contact met de wijkagent. Hij weet wat er aan de hand is binnen de wijk. En kent veel van de jongeren die in de wijk wonen. Mochten er problemen zijn, dan gaan de medewerkers in gesprek met de wijkagent.

9) Zijn de allochtone jongeren op de hoogte van Jeugdzorg en de mogelijkheden die deze instelling hen kan bieden?

Nee, jongeren en ouders zijn niet goed op de hoogte van wat Jeugdzorg hen te bieden heeft. Dat staat te ver van hun leven af. Ze hebben er te weinig contact mee.

10) Heeft u folders of voorlichtingsmateriaal over de weg naar Bureau Jeugdzorg voor allochtone jongeren?

Het buurthuis heeft een rek met folders en voorlichtingsmateriaal beneden. Deze folders gaan over van alles en nog wat. Het kan gaan over activiteiten die georganiseerd worden. Maar er zijn ook folders van de instellingen waarmee het buurthuis werkt. Of als er nieuwe projecten worden gestart voor jongeren. Dat wordt dan op het buurthuis gebracht en de jongeren kunnen dat inzien.

11) Werkt u samen met allochtone organisaties?

Ja, zie het Transvaal overleg (vraag 6) met 12-20. Daarnaast zijn er binnen het buurthuis een aantal allochtone organisaties (bijvoorbeeld een Hindoestaanse en een Turkse en een Koerdische vereniging). Zij organiseren voor hun leden activiteiten.

Ook is er een Marokkaanse meisje dat aerobics les geeft aan vrouwen van alle leeftijden en achtergronden. Dat loopt erg goed.

Iedereen is welkom bij ons. En we werken graag samen met anderen en andere instellingen willen ook met ons samenwerken.

We hebben ook contact met andere allochtone organisaties. Wordt er bijvoorbeeld iets georganiseerd dan gaan wij kijken of we er zelf ook wat aan hebben.

12) Waarom zijn, volgens u, allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening en ondervertegenwoordigd in de vrijwillige jeugdhulpverlening?
Door de medewerker wordt aangegeven dat hij denkt dat allochtone jongeren met veel problemen te kampen hebben. Het is moeilijk om in twee culturen te leven. Thuis moet je, je anders voor doen dan op straat of op school. De waarden en normen thuis zijn anders dan de waarden en normen op school en op straat. Dat botst bij die jongeren en ze raken in verwarring. Ze weten niet waar ze staan en waar ze aan toe zijn.

Er zijn jongeren die zich redden zonder de steun van hun ouders, maar er zijn ook veel jongeren die, die steun (interesse) wel nodig hebben. En die krijgen ze gewoon niet. Ouders weten vaak niet op welke school hun eigen kind zit. Ze zijn niet op de hoogte van het feit wat hun kind doet en waar het mee bezig is. Het kan zijn dat het ze niet interesseert. Maar het kan ook zijn omdat de ouders vaak zelf ook niet geschoold zijn en dus simpelweg niet weten wat hun kind aan het doen is. Het is dan geen kwestie van niet willen maar onwetendheid. Ze weten niet wat het inhoudt en daarom vragen zij er ook niet naar. Ouders gaan niet vaak naar de ouderavonden of rapportbesprekingen van hun kind. Samen huiswerk maken gebeurt dan ook niet. Wat de medewerker ook opvalt is dat kleine kinderen vaak nog redelijk laat op straat zijn. Daar wordt weinig rekening mee gehouden. Hij zegt er wel bij dat het niet bij iedereen gebeurt maar dat er wel degelijk groepen zijn waar dit wel gebeurt.

13) Wat zou er, volgens u, verbeterd kunnen worden om bovenstaand probleem te veranderen?

De medewerker denkt dat je bij de ouders moet beginnen. Het moet door dringen bij de ouders hoe belangrijk het is dat je interesse hebt in de je kind. Je moet je kinderen helpen voor een betere toekomst. Je moet de ouders laten zien wat school inhoudt. Wat er van de kinderen verwacht wordt. Maar ook van hen (bijvoorbeeld naar de rapportbespreking gaan). Sommige ouders weten niet beter en die moeten omwille van hun kind wakker worden geschud.

Mensen kijken wel TV en lezen het nieuws uit de krant, maar ze begrijpen het niet allemaal. Je moet het dus begrijpelijk maken. Want van sommige zaken zijn ze zich nu niet bewust.

Door voorlichting aan ouders zou je de goede weg inslaan, denkt de medewerker, hoe moeilijk die ook te bereiken zijn. Daar moeten oplossingen voor gevonden worden, geeft de medewerker aan.

In de wijken moeten instellingen zich meer zichtbaarder laten zien. De jongeren moeten de instellingen makkelijker kunnen vinden. De drempel van de organisaties moeten lager worden. Ze moeten makkelijker bereikbaar zijn. Jongeren moeten het niet eng vinden om ergens naar binnen te stappen. Jeugdzorg ziet er “eng” en formeel uit wat dat betreft en dat schrikt mensen af. Jongeren moeten binnen durven stappen voordat de problemen uit de hand lopen.

Hier (in het buurthuis) willen we bijvoorbeeld iemand van Jeugdzorg die hier 1 of 2 keer in de week kan zitten voor een spreekuur. Zodat de jongere naar bekend terrein gaat en het vrijblijvend is. De wijkagent kan hier ook een spreekuur hebben, zodat mensen informeel met hem kunnen praten i.p.v. op het Bureau. Dit heeft het Buurthuis nu nog niet. Het zijn plannen. En, volgens de medewerker zou het met een hele boel instellingen zo moeten gaan. Makkelijk bereikbaar en jongeren moeten eerst even kunnen kijken voordat ze meteen hun problemen op tafel moeten gooien.

Bijlage 4

Interview met: Mevrouw S. de Schutter.

Werk: Schoolpsycholoog bij het Overbosch College te Den Haag.

Datum: 24 maart ontvangen per mail.

1) Welke rol neemt uw organisatie in, in de jeugdhulpverlening keten?

Op school doen wij ons best om sociaal-, emotionele-, gedrags- en cognitieve problematiek te signaleren ten einde passende hulpverlening in te schakelen voor de jongeren in de vorm van begeleidingsgesprekken door leerlingbegeleiders, schoolpsycholoog, medewerkster van consultatieteam, consult schoolarts, aanmelding Bureau Jeugdzorg, AMK-melding indien nodig etc. Wij proberen als school de hulpverlening zo laagdrempelig mogelijk aan te bieden.

2) Wat zijn uw doelstellingen m.b.t. (allochtone en autochtone) jongeren?

Mijn doelstelling met betrekking tot allochtone en autochtone jongeren is hen begeleiden tijdens hun schoolloopbaan. Door middel van gesprekken en het inschakelen van andere hulpverleningsinstanties wil ik graag vroegtijdige schoolverlaten voorkomen.

3) Hoe komt u in contact met uw cliënten? En 4) Hoe komen uw cliënten in contact met u?

Komen ze ook vrijwillig voor hulp bij u?

Cliënten melden zichzelf bij mij aan of worden doorverwezen door hun mentoren en/of andere docenten. De leerlingen komen meestal vrijwillig voor hulp bij mij.

5) Verwijst u (allochtonen en autochtone) jongeren door naar Bureau Jeugdzorg?

Ik verwijst jongeren ook door naar bureau jeugdzorg.

6) Hoe is, naar uw mening, de verdeling allochtone en autochtone jongeren die u verwijst naar Bureau Jeugdzorg.

Ik werk op een school waar 98% van de jongeren een allochtone achtergrond heeft. De meeste jongeren die ik doorverwijs hebben een allochtone achtergrond maar dat komt dus door de verdeling van de algehele populatie hier op school.

7) Gaat de verwijzing op vrijwillige basis of op gedwongen basis?

De verwijzing gaat meestal op vrijwillige basis. Een enkele keer wordt er een anonieme melding gedaan bij het AMK of wel een melding waarbij ouders geïnformeerd worden over de melding (als ouders herhaaldelijk geen contact hebben opgenomen met school terwijl hier vanuit de school wel om gevraagd is, het gaat hier dan om leerlingen waarbij het contact met de ouders van groot belang is voor de veiligheid van de leerling zelf en/of andere leerlingen en docenten op school).

8) Heeft u concrete afspraken met Jeugdzorg?

Wij hebben contact met een medewerkster van het consultatie team en het consultatie team is onderdeel van bureau jeugdzorg. Zij is onze directe link met bureau jeugdzorg.

9) Zijn de allochtone jongeren op de hoogte van Jeugdzorg en de mogelijkheden die deze instelling hen kan bieden?

De allochtone jongeren die ik in begeleiding heb, hebben meestal al wel eens gehoord van bureau jeugdzorg doordat anderen er mee in aanraking zijn geweest. Wat bureau jeugdzorg concreet voor hen kunnen betekenen weten zij echter meestal niet.

10) Heeft u folders of voorlichtingsmateriaal over de weg naar Bureau Jeugdzorg voor allochtone jongeren?

Ik heb informatiefolders over Bureau Jeugdzorg, deze informatie is niet specifiek gericht op allochtone jongeren (d.w.z. ik heb de folder niet in andere talen beschikbaar. Echt voorlichtingsmateriaal over Bureau Jeugdzorg bezit ik niet.

11) Werkt u samen met allochtone organisaties?

Ik werk onvoldoende samen met allochtone organisaties en heb het idee dat ik onvoldoende op de hoogte ben van welke organisaties dit zijn en wat zij mij kunnen bieden.

12) Waarom zijn, volgens u, allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening en ondervertegenwoordigd in de vrijwillige jeugdhulpverlening?

De Familie-eer is erg belangrijk, ouders en jongeren vinden het lastig om hulp te vragen omdat het inschakelen van jeugdhulpverlening de eer van de familie kan schaden. De vuile was willen ze niet buitenhangen. De problematiek kan ten gevolge daarvan escaleren waardoor de hulpverlening uiteindelijk op gedwongen basis plaatsvindt.

Het contrast tussen de wereld thuis en de wereld op school is groot, jongeren hebben het gevoel thuis en op school niet te worden begrepen. Ze hebben het gevoel tussen beide werelden in te leven. Het gevoel van onbegrip kan ertoe leiden dat ze het gevoel hebben dat anderen een negatief beeld van hen hebben, wat als gevolg kan hebben een schreeuw om aandacht (door ongepast gedrag te vertonen).

13) Wat zou er, volgens u, verbeterd kunnen worden om bovenstaand probleem te veranderen?

De ouders veel meer betrekken bij de scholen. Ouders Nederlands leren en veel vaker naar school halen. De school is voor veel jongeren de doorgang naar de maatschappij waar zij later in moeten functioneren. Betrek ouders bij de schoolwereld zodat zij deze ook leren begrijpen en hun kinderen dan beter kunnen begeleiden van huis uit. Ouders doormiddel van de Imam of Pandjit op de hoogte stellen van de hulpverleningsmogelijkheden. Hulpverlening bespreekbaar maken door middelen te gebruiken die voor de ouders herkenbaar zijn.

Bijlage 5

Interview met: Mevrouw Josias

Werk: Gedragswetenschapper bij Bureau Jeugdzorg te Leidschendam, tevens is zij voorzitter van de werkgroep interculturalisatie van Bureau Jeugdzorg.
Datum: 4 maart 2004 ontvangen per mail.

De vragen

1) Welke rol neemt uw organisatie in, in de jeugdhulpverlening keten?

De rol van Bureau Jeugdzorg Haaglanden in de jeugdhulpverlening keten is er een van uitvoerder van voogd- en gezinsvoogdij zaken, jeugdreclasseringstaken en als Toegang (oftewel Vrij Toegankelijke Hulpverlening) van geïndiceerde en niet-geïndiceerde zorg.

Wat houdt uw functie in binnen de werkgroep interculturalisatie?

De werkgroep is momenteel opgeheven. Ik was de voorzitter.

2) Wat zijn uw doelstellingen m.b.t. (allochtone en autochtone) jongeren?

Algemeen doel is: "het bij jeugdigen voorkomen, verminderen of opheffen van problemen of stoornissen van lichamelijke, geestelijke, sociale of pedagogische aard die hun ontwikkeling naar volwassenheid ongunstig kunnen beïnvloeden".

3) Hoe komt u in contact met uw cliënten? En 4) Hoe komen uw cliënten in contact met u?

Komen ze ook vrijwillig voor hulp bij u?

Cliënten worden in het algemeen doorverwezen door diverse instellingen (o.a. school, politie, huisarts, consultatiebureau). Mensen kunnen zich echter ook zelf aanmelden. Ze kunnen dus zowel vrijwillig, als gedwongen bij ons terecht komen.

5) Verwijst u (allochtonen en autochtone) jongeren door naar andere instellingen. Zo ja, kunt u er een aantal noemen?

Ja, cliënten worden ook doorverwezen. Naar o.a. het Algemeen Maatschappelijk Werk, Opvoedbureau, de Jutters

6) Hoe is, naar uw mening, de verdeling allochtone en autochtone jongeren die u verwijst naar Bureau Jeugdzorg.

Neen. Moet u bij de afdeling registratie wezen. Wellicht beschikken zij over deze gegevens.

7) Gaat de verwijzing op vrijwillige basis of op gedwongen basis?

Is afhankelijk van het kader van de hulpverlening. Binnen de Vrij toegankelijke Hulpverlening gebeurt alles op vrijwillige basis. Binnen de jeugdbescherming en jeugdreclassering gebeurt het in het algemeen op gedwongen basis.

8) Zijn de allochtone jongeren op de hoogte van Jeugdzorg en de mogelijkheden die deze instelling hen kan bieden?

Niet altijd. Bureau Jeugdzorg wordt vaak verward met de Raad voor de Kinderbescherming.

10) Heeft u folders of voorlichtingsmateriaal over de weg naar Bureau Jeugdzorg voor allochtone jongeren?

Er zijn algemene folders. Geen vertaalde folders.

11) Werkt u samen met allochtone organisaties?

In het kader van de werkgroep interculturalisatie werd wel samengewerkt met allochtone organisaties. Dit gebeurt echter niet zo frequent meer.

Enkele organisaties zijn: Regionaal Steunpunt Allochtonen ZH, Surinaams Regionaal Steunpunt, Vereniging "de Molenwijk".

12) Waarom zijn, volgens u, allochtone jongeren oververtegenwoordigd in de gedwongen of justitiële jeugdhulpverlening en ondervertegenwoordigd in de vrijwillige jeugdhulpverlening?

Dit is hypothetisch gesteld. Mogelijk heeft het te maken met de vaak te late signalering van probleemgedrag van jongeren. Aanmelding bij Jeugdzorg gebeurt wanneer de situatie van jongeren ernstige vormen heeft aangenomen en er niet meer in het vrijwillig kader gewerkt kan worden.

13) Wat zou er, volgens u, verbeterd kunnen worden om bovenstaand probleem te veranderen?

Preventieve projecten opzetten voor zowel jongeren alsmede voor de ouders van de risico jongeren.